

İçindekiler

Düşünce

3 Li-derkenar: *Suç Patateste Değil*
CHUCK FAROE

5 Tahta Sandalye
NESLIHAN ORANCI

Kitap

8 “Bir Şey Olmaz” Demeyin: *Özdeyişler’de İhtiyatlı Olmak Kavramı (3. Bölüm)*
CHUCK FAROE

13 Kutsal Ruh Kişisi ve Eylemi (2. Bölüm)
İHSAN ÖZBEK VE KEN WIEST

Tarih

20 1446: *Mısır’dan Çıkışın Muhtemel Tarihlerinden İlki*
J.M. DIENER

Hizmet

30 Üzgün (Sıkıntıda) Olanları Teselli Etmek
NEAL HAMPTON

Giriş

Künye

e-manet

Dergi Sahibi

Anadolu Hristiyan Topluluğu Derneği

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Muammer KARAKAYA

Üslupçu

Neslihan ORANCI

Tasarım

Aslan TANRIVERDİ

Dizgi ve Dağıtım

Joshua M. WIBBERLEY

Son Kontrol

Steven K. Mittwede

Yazı Kurulu

Joshua M. WIBBERLEY

Sarah WIBBERLEY

Ken WIEST

Rhonda WIEST

Yazışma adresi

AHT

Cumhuriyet Mah. Millet Cad.

Ünlü Apt. 39/11

Melikgazi

38110 KAYSERİ, TÜRKİYE

İnternet

<https://www.e-manetdergi.org>

e-Posta

iletisim@e-manetdergi.org

Hakkımızda

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. **e-manet**’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

Çevirmeni belirlenmemiş makaleler Türkçe olarak yazılmıştır.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Telif Hakları

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. **e-manet** kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İznin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

ulaşabilirsiniz.

Li-derkenar

Suç Patateste Değil

▼ *Chuck Faroe*

Konumuz iştah. İştahlıyım, iştahlısınız, iştahlıyız. Ama neye? Türk mutfağının marifetlerini yakından tanıyan biri olarak harika meyveler, şahane salatalar, zeytin yağlı yemekler, sarımsaklı yoğurt (özellikle favorim budur!), et ve balık türleri gibi hem nefis hem sağlıklı beslenmeye yarayan bin bir yiyecek sayabilirim.

Ama bazen, niye yalan söyleyelim, canımız cips, gofret, şerbet içinde yüzen şekerpare, bol mayonezli soslu sandviç ya da kaymaklı (veya dondurmali) künefe gibi yiyecekler çeker.

Yani, abur cuburun kaçınılmaz çekiciliği inkâr edilemez. Ama aşırı abur cubur tüketimi bağımlılık yapar, kilo yapar, sağlığı bozar, yaşadığımız çağın bir garibesi olarak da kişilerin aynı anda hem obez hem yetersiz beslenmiş olmalarına yol açabilir.

Ama bu küçük yazıda amacım sizi *fiziksel* kötü beslenme hakkında uyarmak değildir. Konuya abur cuburla girerek asıl amacım sizi (ve kendimi) *ruhsal iştahımız* hakkında düşündürmektir. (Ne kadar abur cubur yiyeceğiniz konusunda sizi vicdanınızla baş başa bırakıyorum!)

Yeni Antlaşma'nın Önderlik Mektupları'nda (1. ve 2. Timoteos ile Titus) "sağlam öğreti" kavramı vurgulanır (bkz. 1Ti. 1:9; 6:3; 2Ti. 1:13,43; Tit. 1:9, 13; 2:1). Sağlam öğreti, özetle, elçilerin ilettiği Müjde'dir. Bu mektuplarda sağlam öğreti vurgulanır, çünkü Müjde'den "farklı" öğretiler yayan sahte öğretmenler ortaya çıkmıştır.

"Sağlam öğreti, özetle, elçilerin ilettiği Müjde'dir."

Pavlus, "sağlam" diye çevrilen Grekçe kelimeyi kullanarak tıptan alınan bir benzetmeyle elçilerin Müjde doğrultusundaki öğretinin herhangi açıdan zayıf değil, "sağlıklı" olduğunu belirtmektedir. Buna karşın, sahte öğretmenlerin öğretileri sağlıksız ve zararlıdır.¹

Üstelik, sahte öğretmenin ruhsal iştahında bir bozukluk var. Pavlus, "Böyle biri tartışmaları ve kelime kavgalarını *hastalık derecesinde sever*" diyor (1Ti. 6:4; vurgu eklenmiştir). Bu sahte öğretmenler, Müjde'nin yerine, masallar, soyağaçları, "akılsız tartışmalar," "Kutsal Yasa'yla ilgili çekişme ve kavgalar" gibi konulara büyük merak duyardı. (1Ti. 1:3-4; 4:7; 2Ti. 4:4; Tit. 1:13-14; 3:9)

Bu, ruhsal olarak, sağlıksız bir iştahtır! Hani, hasta insanın iştahı bazen bozulur, canı sağlıklı yiyecekler yerine yararsız şeyleri arar.... Sözelimi şeker hastasının canı bazen şiddetle tatlı yemeyi arzular ama tatlı yedikçe sağlığı daha da kötüleşir.

Pavlus, sağlıksız ruhsal iştahın yalnızca sahte öğretmenlerde değil, toplulukların üyelerinde de baskın olabileceğini şöyle belirtmiştir: "Öyle bir zaman gelecek ki, sağlam öğretiye katlanamayacaklar. Kulaklarını okşayan sözler duymak için çevrelerine kendi arzularına

uygun öğretmenler toplayacaklar. Kulaklarını gerçeğe tıkayıp masallara sapacaklar.” (2Ti. 4:3-4)

Peki, ruhsal abur cubur sorunu nasıl çözülür? Bunu yanıtlamak için biraz abartılı bir örnek düşünelim. Farz edelim cipse bağımlı olduk. Cipten başka bir şey yemesek zamanla hastalanırız mutlaka. Ama bu durumda suç patateste değil. Suç, beslenme değeri olmadığı halde cipsi üreten ve çekici reklamlarla pazarlayarak yememizi özendiren kişilerde. Suç, ayrıca, kendimizi cips tutkusuna kaptıran bizlerde olur.

Fiziksel abur cubur her zaman hazır bulunacaktır. Ama ailelerimizde dengeli, sağlıklı beslenmeye alıştırmışsak, abur cubur bağımlısı olma riskimiz düşüktür.

O zaman imanlılar, öğretmenler ve vaizler olarak kendimizi ve kardeşlerimizi sağlıklı ruhsal beslenmeye alıştırmak için, sağlıklı ruhsal iştahın da oluşması için neler yapıyoruz ve neler yapmalıyız?

Müjde bize “ilk ve son kez” emanet edilmiştir (Yah. 3). Müjde “göğün altındaki bütün yaratılışa” duyurulmaktadır (Kol. 1:23). “İsa Mesih dün, bugün ve sonsuza dek aynıdır.” O zaman “çeşitli garip öğretilerin etkisine” niye kapılıp sürüklenelim? (İbr. 13:8-9).

Pavlus Timoteos’a, “Yayıdığım Müjde’de açıklandığı gibi, Davut’un soyundan olup ölümden dirilmiş olan İsa Mesih’i anımsa” (2Ti. 2:8) diye buyurdu.

Kardeşler, İsa Mesih’i anımsayalım ve ruhsal abur cuburdan sakınelim. **E**

Sonnotlar

¹ Sağlıklı ve sağlıksız öğretiler karşılaştırılması için, bkz. Gordon D. Fee, *1 & 2 Timothy, Titus*, Kindle Edition, (Grand Rapids, Michigan: Baker, 1988), Kindle Konumları 1173-1177.

(bkz. Yu. 2:1-11)

25.05.2015

İsa, şimdi şarabı suya dönüştürsen...?

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

Tahta Sandalye

■ Neslihan Orancı

Her dönem, kendi döneminde yaşayan insanlar açısından öncekilerden mutlaka daha özel, daha farklı, daha yeni. Konu, yönetimler ve inancını yaşama ilişkisi olunca, her dönemin benzerliği daha çok göze çarpıyor. Ülkesinin, çocuklarının geleceği hakkında endişe sahibi olan, çevresiyle biraz ilgili olan Hristiyanlar olarak bazı siyasi görüşlere daha meyilli olabiliyoruz. Büyük bir değişim yaşıyor ülkemiz. Gelişmeleri takip ediyoruz, yeni koşullardan memnun olsak da olmasak da, dünyanın yaşadığı genel siyasi değişim havası endişede tutuyor. Ben de burada kısaca, daha önce üzerinde derin derin düşünmüş olsanız bile, yönetim ile inancı yaşama ilişkisini birlikte yeniden ve samimiyetle ele almayı umuyorum. Çünkü hem bu toprakların bir vatandaşı, bireyi olarak ülkenin geleceğiyle hem Hristiyan birey olarak toplumun gelişimi ve geleceğiyle ilgili kaygı duyan ve bu konular üzerinde çözümler, yollar bulmak üzere zaman zaman düşünen biriyim.

İlk önce siyasi fikirlerimizden bağımsız, sadece ruhsal yönden, yani bir Hristiyan'ın kendi inancını yaşama biçimi ve çağrısı, yani ruhsal yaşamından bakacak olursak, birey olarak Tanrı'ya bağlı olmaya çağrıldık; topluluk olarak kiliseyle, toplum olarak tüm imanlılarla birlik

“Bedenin farklı üyeleri gibi, farklı görüşlerimizle farklı yönlerde hizmet edebilmek üzere donatılıyoruz.”

içindeyiz. Aslında çağrıdan çok sanki doğamız bu: bir beden olmak. Mesih'le bir bedeniz, birbirimizle de bir bedeni oluşturuyoruz. Bedenin farklı üyeleri gibi, farklı görüşlerimizle farklı yönlerde hizmet edebilmek üzere donatılıyoruz.

Farklı görüşler dedik. Farklılıklar arasında gerginlik yaşanması insan doğamızın bir yönü. Gerilimi yükselten gerekçelerden biri de değişim.

Her şey aynıyken, kendi düzeninde devam ediyorken farklılıklar arasında gerginliği pek görmeyiz, herkes rollerini, yerini paylaşmıştır. Ancak özellikle değişim, bizim kontrolümüz dışında gerçekleşiyorsa, tepkimiz daha güçlü olabiliyor: “Şimdi ne olacak?” “Şimdi ne yapacağız?” “Şimdi nasıl davranacağız?” Çünkü gerilim sadece farklılıklarla ilgili olmadığı, yeni koşullara karşı oluşturacağımız yeni duruş, yeni kimlik meselelerini de içerdığı için daha da tırmanıyor.

Dünya, değişim için hangi güçleri etkin kullanır? Ekonomi, politika, medya... Mücadelesi de yine kendi doğasında uygun olarak bu güçleri elinde bulundurmak ve yönlendirmek hedefli olur. Mücadele hiç bitmez, çünkü herkesin aynı anda mevcut durumdan memnun olduğu görülmez. Özellikle güç dengelerinin ekseriyetle baskı ve başkaldırma arasında oluşturulduğu bölgelerde mücadele bir geçiş unsuru değil, kimliktir. Bu kimliğin hâkim olduğu koşullarda güvenli yaşam özleminin tam yerine gelmemesi bitmeyen gerginlik yaratır. Bitmeyen gerginlik de bireyleri öfkeli, karşıt, tükenmiş, umutsuz kimliğe zorlar; ekonomik tercihleri de, politik tercihleri de, günlük tepkileri de bu yönde şekillenir. Dünya elindeki güçleri etkin kullanarak hedefine ulaşmıştır.

Hristiyanlar olarak bizler de hem dünyada yaşayan bireyler olarak koşullardan etkileniyoruz, kendi görüşlerimizle başkalarından ve birbirimizden farklılaşıyoruz. Burada şunu soruyorum: Bizi bir kılan unsur, bir arada kendi çıkarlarımızı gözetmek hedefli mi, toplumun yararına

etkide bulunmak hedefli mi? Her topluluk, doğası gereği önce kendi çıkarlarını gözetir. Aile, kendi fertlerini tehlikeye atmak istemez. Kilise, kendi üyelerine zarar gelsin istemez. İmanlılar, diğer imanlıların gördüğü zulümden acı duyar ve koşulları değiştirmek ister. Ülkesine yürek vermiş herkes, sevdiği topraklarda güvenlik, sağlık, refah konularında kaygı duymadan yaşansın ister. Dünya işlerinden elini ayağını çekmiş, görüş sahibi olmaktan kaçınan, tepkilere kapılmayan, kendini ruhani meselelere adanmış biri dahi insanlığın refahı ve iyiliği adına yakarmayı sürdürür. Ben de ülkemdeki gerginliklerden muaf kalmanın ne denli zor olduğunu tüm bu yazdıklarımla yansıttığımı düşünüyorum. Bir şeyler yapmak istiyoruz. İyilik, güzellik, esenlik hepimizde hâkim olsun istiyoruz. Ama bu koşullarda olmuyor, olamaz diyoruz.

Tam bu noktada, en başta söz ettiğim, her dönemin benzerliği konusu dikkatimi çekiyor. Her birimiz, kendi dönemini geçmişten bağımsız, özel görmeye meyilliyiz. Ancak Kutsal Kitap'tan bir dolu örnek var elimizde. Yönetimdekiler, dinlemeye hazır ve razı olduğunda uyarılara kulak verir, hatta danışmanlarını öyle seçerdi. Duymak istemeyen ve keyfi uygulamalarına öncelik veren de Tanrı'dan yargı görürdü. Kimden ne duyacağını bilmeyen, umursamayan ise dilediğini yapardı. O anlamda yeni bir şey yok yeryüzünde. Ne yaşandıysa farklı isimlerle, yöntemlerle, yorumlarla yeniden ve yeniden yaşanıyor: refah dönemleri, baskılar, krallıklar, savaşlar, sürgün, kıtlık, isyan hareketleri, danışmanlar, elçiler, karşıt güçlerin yönetimi altında olmak, yakarışlar.... Her dönemin imanlıları bunları yaşadılar. Tanrı'nın evlatları, temsilcileri olarak bunları nasıl yaşadıklarını, bunlar karşısındaki tutumlarını yine Kutsal Kitap'tan öğreniyoruz.

“Bizi bir kılan unsur, bir arada kendi çıkarlarımızı gözetmek hedefli mi, toplumun yararına etkide bulunmak hedefli mi?”

Geçenlerde Şener Şen'le ilgili bir konu gündeme oturdu. Ödülü alması doğru muydu, almamalıydı mı? “Nasıl öyle bir ortamda bulunabildi?” “Adamın hakkıydı, hepimizin sanatçısı o, sana ne oluyor?” “Hayır, asla gitmemeliydi!” “Hangi hakla böyle bir adamı eleştirebiliyorsun?” ... Tartışmalar aldı yürüdü. Beni de içine alan gerginlik sanki beni tuttu ve tahta bir sandalyeye oturttu. Hani Şener Şen'in bazı sahnelerde bir oturuş şekli vardır, böyle bir sandalye üzerinde, elleri dizlerinde, gözlerini hüznle karışık çaresizlikle bir yere dikmiş. Şener Şen oldum bir an. Aynı durum değil ama teşbihte hata olmaz diyelim. Görüşü, yaşam tarzı ne olursa olsun herkes tarafından tanınan, sevilen biri. Tartışmaların kaynağı çoğunlukla o sandalyede oturanı kendi temsilci olarak görmekten kaynaklanıyordu bence; yani konu, benim kimliğimi temsil ettiğini düşündüğüm o sevdiğim ünlünün tutumuydu. O ödülü alarak beni temsil etmiş oldu mu, olmadı mı, soru ve dolayısıyla sorun buydu.

Şimdi yine biz Hristiyanların durumuna bakacak olursak, benim çağrılarımdan biri Tanrı ile insan arasında, insan ile insan arasında aracı olmak. Bunun uğruna arada kalmam gerekirse kalabilecek miyim? Diğer sözcü olmak. Herkesi canı gönülden dinleyebilecek miyim? Bir diğer elçi olmak. Tarafalara aynı yaklaşabilecek miyim? Bir diğer daha, doğruluğu temsil etmek. Tüm bunları yaparken ağzımdan sadece kıvırmadan, doğru söz çıkabilecek mi? Barışçıl olmak. Yine tüm bunları yaparken yumuşak huylu kalabilecek miyim? Sevgiyi yansıtmak. Reddedileceğim. Hakarete uğrayacağım. Yalnız kalacağım. Yine de görüşü, duruşu, kimliği ne olursa olsun karşımdakinin yanına gidip onun için, onun yararına dua edebilecek miyim?

Tüm bunları düşünerek şunu soruyorum: Ben kimlik olarak, bu dönemin insanı, Hristiyan'ı, Türkiye'de yaşayan bir birey olarak nasıl bir duruş sergileyeceğim? Son yıllarda, her ne kadar dikkatleri çok çekmese de, görünür sonucu değiştirmese de, bir grup Hristiyan barış aracılığı

girişiminde bulundu, birçok Hristiyan kiliselerde veya evlerinde dua haftaları, günleri, saatleri belirledi, oruç tuttu, yakardı ve yakarmakta. İmanlıyız diye aynı davranacağız diye bir şey yok, aynı siyasi görüşe sahip olmayı da birbirimizden bekleyemeyiz, birbirimize dayatamayız. Yine de bir yol var sanki, bizim bir beden olduğumuzu, Mesih'le bir olduğumuzu gösterebileceğimiz. Bizim için, "Ne olursa olsun, Türkiye'de yaşayan, ülkesini, insanını seven Hristiyanlar olarak 'şöyle' olmaktan vazgeçmediler" denebilecek bir duruş. Bu duruşu aramak, bunu göstermeyi iş edinmek, dahası bunu kimlik edinmek istiyorum.

Madem referandum oylaması da yaklaşmışken son yılların bizi en çok bocalatan konusu belli, daha keskin bir soruyu şuraya bırakayım: Ülke tek elle yönetilse bile, inancımı duyurmam yasal olarak kısıtlansa bile, dilim, sözcüklerim, yüreğim, dünyanın belirlediği koşullara göre yaşam tarzını değiştiren insanlarımıza bakışım, yaklaşımım nasıl olacak? O tahta sandalyede oturuyorum. Benim sorunum tek adam yönetimi mi, mesela krallık mı veya teokrazi mi? Dünyanın beni elindeki etkin güçleri kullanarak yerleştirdiği konumumun, görüşümün zedelenmesi mi? Toplumun kendi bakış açısına göre zarar görüyor olması mı? Güvenliğimin çok yönden bozulması mı? Kendi toplumumun zarar görme sinyalleri mi? Tüm bunlarla ilgili kaygı duyarken kimliğim hangi yönleriyle açığa çıkıyor, sergileniyor? Ne olmakla veya olmamakla suçlanıyorum? Bunların Mesih'in bedenini yansıtmakla ne ölçüde bağlantısı var? Oturuyorum, bunları düşünüyorum ve önce kendimde, ardından birlikte Mesih'i yansıtmamızın ortak bir yolunu, yöntemini, duruşunu bulabileceğimize inanıyorum. **E**

"Tanrı bir gizemdir, yani kim ve nasıl biri olduğunu asla kendi başımıza çözemeyeceğimiz bir gizemdir. Ancak bu Üçlü Birlik Tanrısı kendini bizlere açıklamıştır. Böylece Üçlü Birlik bir tür gözle görülür ama anlatılamaz bir safsata değildir kare bir daire gibi... Daha ziyade, Üçlü Birlik Tanrısı kendini açıklamış olduğu için Üçlü Birlik'i anlayabiliriz. Ancak bu, Tanrı bilgimiz tam, O'nu anlayabiliriz ya da aklımız O'nu kavrayabilir, diğer başka öğretilere ilerlemeden önce basitçe bilgi kırıntısıyla idare edebiliriz demek değildir. Üçlü Birlik'i tanımak, ebedi güzelliğin, ilgi ve cazibenin ebedi ve kişisel Tanrısı'nı, Tanrı'yı tanımak demektir. Üçlü Birlik, tanıyabileceğimiz ve sonsuza dek daha iyi tanımakta ilerleyebileceğimiz bir Tanrı'dır.

Yani Üçlü Birlik bir problem değildir demeye çalışıyoruz. Üçlü Birlik'i anlamaya çalışırken, haritadan çıkıp amaçsız spekülasyonların tehlikeli ve keşfedilemeyen bölgelerine gitmiş olmuyoruz. Yok yok! Üçlü Birlik'in derinliğine inerken, Mezmur 27'de Davut'un yaşamının her gününde yapabileceğini söylediği şeyi yapıyoruz: Rab'in güzelliğine bakıyoruz."

Michael Reeves

Delighting in the Trinity (Westmont, Illinois: IVP Academic, 2012); çev. Y.M.

“Bir Şey Olmaz” Demeyin: Özdeyişler’de İhtiyatlı Olmak Kavramı (3. Bölüm)

▼ *Chuck Faroe*

İhtiyatlı kişi alınmaz, övünmez, fevri davranmaz. Birçok durumda ihtiyatlı kişi sessiz kalır. Bu sessizlik küslük ya da pasiflik değil, sanki iyiliğe gebe, yapıcı bir sessizliktir. O kişiye gıpta ediyorum, doğrusu!

Bunları nereden mi çıkarıyorum? Şu ayetlerden:

*Ahmak sinirlendiğini hemen belli eder,
Ama ihtiyatlı olan aşağılanmaya aldırılmaz. (Özd. 12:16)*

*İhtiyatlı kişi bilgisini kendine saklar,
Oysa akılsızın yüreği ahmaklığını ilan eder. (Özd. 12:23)*

*İhtiyatlı kişi işini bilerek yapar,
Akılsız kişiye ahmaklığını sergiler. (Özd. 13:16)*

Bu serinin önceki yazısında belirtildiği gibi, Türkçe bir kelime olarak ihtiyat, “gevşek, kaygısız davranmamak, kararlar verirken veya planlar yaparken gelecekteki olası sonuçlar için şimdiden sorumluluk üstlenmek, hatta karşılaşılabilecek sorunlar hakkında şimdiden kaygı ve korku duyarak hazırlıklı olmak gibi anlamlar içerir.” O yazıda gördüğümüz gibi, ihtiyat kavramıyla ilgili İbranice kelime, ‘ormâh, “plan yapabilmek kabiliyeti” (Toy) ve “birinin, amaçlarını (ne olurlarsa olsun) elde etmek için zeki ve kurnaz taktikleri tasarlama ve uygulama yeteneği” (Fox) olarak tanımlanabilir. Gördüğümüz gibi, Kutsal Kitap bağlamında ihtiyatlı olmak, saf olmanın karşıtıdır.

“Kutsal Kitap bağlamında ihtiyatlı olmak, saf olmanın karşıtıdır.”

Ama Özdeyişler’deki ihtiyatlı olma kavramını daha nüanslı ve çok yönlü bir şekilde anlamak için, ihtiyatlı (İbr. ‘ārūm) kelimesinin geçtiği sekiz ayeti dikkatlice değerlendirmemiz gerekmektedir. Yukarıdaki girişten anlaşılacağı gibi, bu yazıda bunlardan üçüne (12:16,23 ve 13:16) bakacağız. Bu ayetleri daha iyi anlamak için, ayetlerde kullanılan sözcüklere, ayetlerin paralel yapısına, içinde buldukları yakın bağlamlarına ve Özdeyişler’de aynı konuları işleyen diğer bazı ayetlere bakacağız.

Yukarıda, ayetlerin içinde buldukları yakın bağlamlarından söz ettim. Bunu biraz açmalıyım. Bilindiği üzere, Özdeyişler kitabının ilk dokuz bölümü daha uzun şiirsel birimlerden meydana gelmektedir. Özdeyişler’in 30. ve 31. bölümleri de daha uzun birimler içermektedir.¹ Ama 10.-29. bölümlerindeki özdeyişlerin çoğu (özellikle de 10:1-24:22’deki özdeyişler), birbirinden bağımsız ve gelişigüzel yan yana yerleştirilmiş sözlere benzer. Buna rağmen bazı bilginler Özdeyişler’in tümünün dikkatlice düzenlenen bir yapıya sahip olduğunu savunur.² Bu savı inandırıcı bulmayan bazı diğer uzmanlarsa,³ yine de kitaptaki

özdeyişlerin daha küçük çapta, anahtar kelimeler, yakın anlamlı kelimeler, ses benzerlikleri ve ortak konular gibi unsurlar aracılığıyla gruplaştırıldıklarını kabul ederler.⁴ Aşağıda incelenen ayetlerde bu durumun örneklerini göreceğiz. Yorumlama açısından belirli bir özdeyişin anlamını keşfetmek için söz konusu özdeyişin paralel yapısına dikkat etmek her zaman son derece önemlidir. Bunun yanı sıra, bir atasözünün bulunduğu grubun konusal vurgusu bazen o özdeyişin öngörülen kastı hakkında bize bir fikir verebilir.

Özdeyişler 12:16 ve 23: İhtiyatlı Kişi "Örter"

Şimdi ele alacağımız Özdeyişler 12:16 ve 23 ayetleri, hemen yukarıda işlediğimiz gruplaşma konusunu örneklemektedir. Bu iki ayet, İbranicede, "İhtiyatlı ... örter" ('ārûm ... kōseh) anahtar kelimeleriyle bir özdeyişler grubunun çerçevesini oluşturur. Bu sekiz ayetlik özdeyişler grubu (12:16-23) genel olarak dilin iyi veya kötü kullanılmasını vurgular: *dürüst tanık/yalancı tanık* (12:17); *düşünmeden söylenen sözler/bilgelerin dili* (12:18); *gerçek sözler/yalan* (12:19); *kötülük tasarlamak/barışı öğütlemek* (12:20); *yalancı dudaklar/gerçeğe uyanlar* (12:22). Dilin iyi veya kötü kullanılması açısından o zaman çerçeve oluşturan ayetlerde ihtiyatlı kişi, duruma göre, kişisel bazı tepkilerini *örtmeyi* bilir. İhtiyatlının yüreğinde veya aklında bir tepki vardır ama o tepkiyi hemen dile getirmez; örter, saklar, bastırır. Sonuç olarak konuşmaktansa sessiz kalır.

"İhtiyatlının yüreğinde veya aklında bir tepki vardır ama o tepkiyi hemen dile getirmez; örter, saklar, bastırır."

Peki, bu iki ayete göre, ihtiyatlı kişi hangi durumlarda kişisel bazı tepkilerini konuşmadan saklar?

12:16'ya göre, "Ahmak sinirlendiğini hemen belli eder, ama ihtiyatlı olan aşağılanmaya aldırılmaz." Burada (12:16b) özgün metin, ihtiyatlı kişi "utancı örter" diyor.⁵ Ama bu utanç nedir? Waltke burada

kullanılan kelimenin (qālôn), "itibar edilmemek" anlamını taşıyan bir kökten türetildiğini belirtir. Böylece Waltke, bu utancın mahiyetinin, toplumsal beklentilere aykırı davranışlardan dolayı (sözelimi sarhoşluk, fahişelik, savaşta yenilmek, maddi işlerde başarısız ve muhtaç olmak, ilahi yargı sayılan belalara uğramak vb. durumlar) insanlar içinde ayıplanmakla alakalı olduğunu kaydeder. Bu terimin karşıt anlamlı kelimesiyse "onur"dur (İbr. kâbôd; Bkz. Özd. 3:35).⁶ Fox'un savunduğu "laf lafı açıyor" ("associative") mantığıyla, 12:16 ayetini hemen önceki 12:15 ayetinin ışığında da düşünebiliriz. 12:15 şöyle diyor: "Ahmanın yolu kendi gözünde doğrudur, bilge kişiye öğüde kulak verir." 12:15 ile 12:16 ayetlerini bağlayan anahtar kelime "ahmak"tır (İbr. 'evîl). Bu iki ayete birlikte baktığımızda şöyle bir senaryo düşünebiliriz:⁷ Ahmak her durumda kendini haklı bulur (12:15a) ve eleştirildiğini veya saygısızlığa uğradığını düşünürse sinirlendiğini hemen belli eder (12:16a). Bunun aksine, olgunluğa erişmiş bilge/ihtiyatlı kişi alınmadan söz dinler olur ("öğüde kulak verir", 12:15b)⁸, hakarete uğrasa bile, tepkisel davranmaz, sükûnetini bozmaz (12:16b).

Peki o zaman, ihtiyatlı kişi "aşağılanmaya aldırılmaz"sa, bu nasıl bir "kurnazlık"tır? Aldırmayarak bu kişi ilişkisel sorunların ortalığı karıştırmasına izin vermez. Çekişmelerin önlenmesi zaten de kendi yararına olacak.⁹ Uzun vadede sürekli alınan, sivrilen kişi olarak tanınmamak da bu kişinin saygınlığını artırır. İhtiyatlı kişi her zaman mevcut durumu gelecekteki olası sonuçların ve kendi nihai amaçlarının ışığında değerlendirir.

12:23 ayetinde ihtiyatlı kişi neyi "örter"? Bu ayete göre ihtiyatlı kişi kendi bilgisini "örter": "İhtiyatlı kişi bilgisini kendine saklar, Oysa akılsızın yüreği ahmaklığını ilan eder." Bu durum hakikaten ilginçtir. Akılsız "fikir sahibi olmadan söz sahibi olmak" isteyerek saçmalar ve bu

sayede ahmak olduğunu kanıtlar. Ama ihtiyatlı kişi fikir sahibi olduğu halde söz sahibi olmaya gerek duymaz!

Bu serinin ilk yazısında değinildiği gibi bilgelik bir nevi “yaşam ustalığı”dır. “Böylece bilgelik somut duruma göre işe yarayacak bir şekilde *doğru şeyi doğru şekilde, doğru zamanda ve doğru niyetle yapmak demektir*” demiştik. O zaman bildiklerimizi söylemenin doğru zamanı var, doğru ortamı olur ve önemli olarak, doğru motivasyonu olur. Her durumda çok konuşarak ille de bilgili kişiler olduğumuzu göstermek hevesi yaygın olduğu kadar sağlıksız bir tutkudur. Nitekim Tanrı’nın bilgeliği der ki, “Çok konuşanın günahı eksik olmaz, sağduyulu kişiye dilini tutar” ve “Doğru kişinin aklı yanıtını iyi tartar, kötünün ağzı kötülük saçar” (10:19; 15:28). Rabbimiz İsa da, “*insanlar söyledikleri her boş söz için yargı günü hesap verecekler*” diyor (Mat. 12:36). Başkalarına söylediğimiz sözler iyi, yararlı, gerekli ve bina edici olmalıdır (bkz. Ef. 4:29). Sonuç olarak ihtiyatlı kişi uygun durumda, bilgisine muhtaç ve dinlemeye istekli kişilerden bildiklerini esirgemez. Ama kibirden kaynaklanan bir tutkuyla karşılaştığı herkese ne kadar bilgili olduğunu ispatlamaya gerek duymaz! Böylece ihtiyatlı kişi insanlar ve Tanrı önünde, hem yakın vadede hem de uzun vadede daha emniyetli ve saygın bir konumda olacaktır.

“Tefekkür gafleti izale eder”

Şimdi üçüncü bir ayete bakacağız. Özdeyişler 13:16’ya göre, “İhtiyatlı kişi işini bilerek yapar, akılsız kişiye ahmaklığını sergiler.” Bu özdeyiş de sekiz ayetlik bir grup içinde bulunur: 13:12-19. Bu grubun çerçevesini oluşturan kelimeler, “yerine gelen dilek” (13:12b) ve “yerine getirilen dilek”tir (13:19b). Waltke, bu ayetlere “dış çerçeve” diyerek 13:13 ile 13:18 ayetlerini “iç çerçeve” olarak nitelendirir, çünkü ikisi terbiye ve söz dinlerlik konusunu vurgular (“uyarılara kulak asmayan”/“buyruklara saygılı olan”, 13:13; “terbiye edilmeye yanaşmayan”/“azara kulak veren”, 13:18). Bu özdeyişler grubunda *başarılı olmak/murada ermek* ile *söz dinler ve karakter sahibi olmak* arasında bir bağlantı kurulur. Böylece, söz dinler ve güvenilir olup olmamanın sonuçları vurgulanır (“bedelini öder”/“ödülünü alır”, 13:13; “yaşam kaynağı”/“ölüm tuzakları”, 13:14; “saygınlık kazandırır”/“yıkıma götürür”, 13:15; “belaya düşer”/“şifa getirir”, 13:17; “yokluk ve utanç bekliyor”/“onurlandırılır”, 13:18).

Bu bağlamda Garrett şöyle bir gözlemde bulunur: Dünyanın anlayışına göre, başarılı olmak için *çalışkan* olmalıyız. Ama bu ayetlere bakılırsa çalışkan olmanın yanı sıra *güvenilir* olmalıyız. Bu özdeyişlerde gördüğümüz gibi Kutsal Kitap’a göre çalışkan olmanın ötesinde, gerçek anlamda başarılı olmak için olgun ve erdemli karakter gereklidir. Bu karakterin gelişmesi için de hikmetli öğretmenlere boyun eğmek gerekir. Güvenilirlik ve çalışkanlık böyle olgun karakterden kaynaklanır ve başarı bunların meyvesi olur.¹⁰

“Kutsal Kitap’a göre çalışkan olmanın ötesinde, gerçek anlamda başarılı olmak için olgun ve erdemli karakter gereklidir.”

O zaman 13:16 ayetindeki ihtiyatlı kişi muradına erdiren ve başarılı kılan nasıl bir karaktere sahiptir? Bu özdeyişin ihtiyatlının karşıtını betimleyen ikinci satırına göre, *akılsız kişi... ahmaklığını sergiler*. İnsanlar içinde ahmaklığını sergiliyorsa, o zaman davranışlarımız (olumlu veya olumsuz) karakterimizi ifşa eder. İhtiyatlı kişi öyle gülünç ve saygınlığı zedeleyen duruma düşmeyerek “işini *bilerek* yapar.” Fox’a göre burada kullanılan İbranice kelime (b^eda’at) hem bilgi hem düşünce kavramlarını kapsar. Buna göre, ayetimizi de şöyle

okuyabiliriz: "... ihtiyatlı kişi işini *düşünerek* yapar." Fox, bundan yola çıkarak ihtiyatlı kişinin fevri davranmadığını, düşünerek hareket ettiğini kaydeder. "Akılsız durup düşünmez, aklından ne geçerse ağzından çıkar."¹¹ Hayatta karşımıza çıkan durumlara ve sorumluluklara yeterli olmak ve bizi sınavan durumlardan başarılı çıkmak için bilgi lazım ve düşünce de lazım.

Belki artık kullanımdan düşen bir kelimedir ama fikir kökünden çıkan "tefekkür" cuk diye oturan bir kelime bu durumda. Sözlüğe göre tefekkür, "derinlemesine, inceden inceye düşünme" demektir. İhtiyatlı kişi gafil avlanmak istemez, insanlar içinde ahmak yaftasını yemek istemez, başarısız olmak da istemez. Dolayısıyla düşüncelidir. İçinde bulunduğu durumu, muhatap olduğu kişileri, anlaşılması gereken konuları, olası sonuçları vs. derin derin düşünür. Dahası, kendisinin nasıl bir insan olduğunu düşünür, özeleştiri yapar (Bkz. 16:8). Tom Nichols adlı bir bilgin, Amerika'daki insanların uzmanlara giderek ne saygı ne de gerek duydukları kanaatine varmıştır.¹² Çeşitli araştırmalara göre, birçok kişi belirli bazı konular hakkında teknik bilgilerden yoksun oldukları halde, söz konusu alanlarda kendi performanslarını çok yanlış algırlar; tutarlı olarak başarılarını çok abartırlar. Sözelimi çok düşük not hak eden öğrenci çok iyi bir not almayı bekler. Nichols'a göre bu durumun sebebi, insanlarda "düşünce üstü düşünme" ("metacognition") niteliğinin olmayışıdır. Yani, birçok insan kendini gözlemleyerek nasıl düşündükleri hakkında düşünmeyi bilmez. Nichols diyor ki, "İyi şarkıcılar yanlış bir nota çıkarırlarsa bunu fark ederler. İyi bir yönetici tiyatrodaki bir sahne başarısızsa bunu anlar. Düşünsel olarak kendini tanıyan kişiler de, içinde bulunduğu duruma yeterli değillerse bunu kavrarlar."¹³

"Birçok insan kendini gözlemleyerek nasıl düşündükleri hakkında düşünmeyi bilmez."

O zaman ihtiyatlı kişi işini *bilerek ve düşünerek* yapar, fevri davranmaz. İnternet'teki Ekşi Sözlük'te bir vatandaş, "fevri davranış" terimini muzip bir şekilde şöyle anlatmıştır: "az düşünce, bol asabiyet... sonra üzülürsün bazen ama..." Eskiler de, "Tefekkür gafleti izale eder" derlerdi. Yani, dikkatli düşünmek gafleti ortadan kaldırır.

O zaman başladığımız yere döndük: İhtiyatlı kişi alınmaz, övünmez, fevri davranmaz. Böyle davrandığı için de kendini sayısız sorunlar ve acılardan kurtarır. Ama gene sormalıyız, Özdeyişler'de ihtiyat esasında "ruhsallaştırılmış" menfaatçilik mi? Kutsal Kitap'ta, ihtiyata en yakın kavram kurnazlıktır. Kurnaz, kendi istediğini elde etmek için zekice plan yapar, taktik kullanır, diğer herkesi alt etmeyi de bilir.

Tabii ki, yaşamda mücadele etmek gerek. Ama Özdeyişler hitap ettiği kişileri aynı zamanda Tanrı'dan korkmaya, O'nun hoşlandıklarından hoşlanmaya ve O'nun tiksindiklerine tiksilmeye çağırır. Kendimizden daha büyük, daha üstün bir davaya (aile, meslek, toplum veya Tanrı'nın egemenliği gibi) bağlandığımızda, o davanın ilkelerine ve değerlerine sadık kaldığımızda, bu sadece kendi kişisel menfaatlerimiz için mi olur? Örneğin, iyi bir usta müşterisinin işini ustaca yaptığında, sadece kişisel kazancı için mi öyle yapar? Tabii ki geçinmek zorunda ve rızkını kazanıyor. Ama aynı zamanda yaşadığı toplumun düzgün işlemesi için, müşterinin ihtiyaçlarının karşılanması için, kendi mesleğinin saygınlığının ve ustalık kurumunun devam etmesi için de çalışıyor.

Bu açıdan, imanlıların "çıkarları" ile Tanrı'nın "çıkarlarının" nasıl örtüştüğünü düşünmeliyiz. İhtiyatlı kişi kendini ve kendi saygınlığını korur. Ama toplu ve ilişkisel düzeyde iyi ve yararlı karakteri ve hareketleriyle Rab'bin "şalom" vizyonuna hizmet etmektedir. **■**

Sonnotlar

- ¹ Özdeyişler’deki başlıklara (1:1; 10:1; 22:17; 24:23; 25:1; 30:1; 31:1) dikkat edilirse, bu kitabın yedi ana derlemeyi içerdiği anlaşılmaktadır. Bkz. Bruce K. Waltke, *The Book of Proverbs Chapters 1-15* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2004), s. 9.
- ² Bkz. a.g.e., s. 9-21.
- ³ Bkz. Michael V. Fox, *Proverbs 10-31* (New Haven, Connecticut: Yale University Press, 2009), s. 481-2. Duane A. Garrett, *Proverbs, Ecclesiastes, Song of Songs* (Nashville, Tennessee: Broadman Press, 2003), s. 46-48.
- ⁴ Garrett, a.g.e., Fox, a.g.e., s. 478-80. Fox’ın düşüncesine göre, grup oluşturan özdeyişlerin birlikte bulunma sebebi muhtemelen söz konusu özdeyişlerin konusal ve/veya biçimsel yakınlık sergiledikleridir. Böylece “laf lafı açıyor” mantığıyla (Fox: “associative thinking”) sıralanan bir özdeyiş kendisini izleyen öbürünü akla getirmiştir. Fox’a göre bu yaklaşım, Özdeyişler’in İbranice metninde görülen ve özdeyiş gruplarını işaret eden “ses yinelemeleri, kelime oyunları, sav sözler ve bazı kelimelerin, köklerin ve ibarelerin tekrarlanması” gibi unsurların varlığını açıklamaktadır (a.g.e., s. 80). Bu yaklaşım akla yakındır ama bununla birlikte Özdeyişler’in bazı yerlerinde daha geniş çaptaki alt derlemeleri işaret eden özdeyişlerin buldukları Goldingay tarafından savunulmuştur (bkz. John Goldingay, “The Arrangement of Sayings in Proverbs 10-15,” *Journal for the Study of the Old Testament*, C:19, S:6, 1994, s. 75-83).
- ⁵ Bkz. Kitab-ı Mukaddes 12:16b: “Fakat basiretli adam utancı örter.”
- ⁶ Waltke, a.g.e., s. 273-4.
- ⁷ Özdeyişleri “laf lafı açıyor” mantığıyla okuyarak yorumlamak bizi tek, kesin “doğru” anlama ulaştırmaz. Bunun yerine (ve atasözünün/özdeyişin edebi tür olarak esprisine uygun olarak) düşüncelerimizi belirli bir ayetin olası önemine yönlendirir, özdeyişin dersini derin derin düşünmeye çağırır. Bkz. Zoltan Schwab, “The Sayings Clusters in Proverbs: Towards an Associative Reading Strategy,” *Journal for the Study of the Old Testament*, C: 32, S:1, 2013, s. 59-79.
- ⁸ Özdeyişler’de azar ve öğüde kulak vermek, baskın bir vurgudur ve dolayısıyla bilge/olgun kişinin başlıca niteliklerinden biri olarak sayılmalıdır. Bkz. örneğin, 10:17; 12:1, 15; 13:1, 10, 13, 18; 15:5, 10, 12, 22, 31; 16:20; 19:20; 18:2, 13, 15; 25:12.
- ⁹ Fox, a.g.e., s. 555.
- ¹⁰ Garrett, a.g.e., s. 137.
- ¹¹ Fox, a.g.e., s. 567.
- ¹² Bkz. Tom Nichols, *The Death of Expertise: The Campaign Against Established Knowledge and Why It Matters* (Oxford: Oxford University Press, 2017).
- ¹³ Tom Nichols, “How America Lost Faith in Expertise: And Why That’s a Giant Problem,” *Foreign Affairs*, Mart/Nisan 2017, s. 65.

“Kendinizi Tanrı’nın var ettiği bir meşe palamudu olarak düşünün. Muhteşem küçük bir şeydir, kusursuz bir şekle sahip, amacı için mükemmel şekilde tasarlanmış mükemmel şekilde işlevseldir. Bir de meşe ağacının büyük görkemini hayal edin. Tanrı’nın meşe palamudunu yaratmaktaki amacı meşe ağacı oluşturmaktı. Bizim için amacı ‘...Mesih doluluğundaki olgunluk düzeyine’ ulaşmamızdır. Birçok ölmeler bu düzeye ulaşmamıza katkıda bulunur, birçok bırakmalar. Meşe ağacına baktığımızda, meşe palamudunun kaybının çok büyük bir kayıp olduğunu hissetmezsiniz. Tanrı’nın yaşamımızdaki amacını algıladıkça, kayıplarımızın korkutuculuğu azalır.”

Elisabeth Elliot

Passion and Purity (Ada, Michigan: Revell, 2002); Çev. Y.M.

Kitap

Kutsal Ruh Kişisi ve Eylemi (2. Bölüm)

❖ İhsan Özbek ve Ken Wiest

Bu makale Kutsal Ruh'la ilgili serinin ikincisidir. Ruhsal armağanlar konusu kimi kilise için ruhsal hayatın anahtarıdır, kimi kilise için sanki önemsenmez. Kiliselerin bu konuda görüşleri ve uygulamaları farklı oldukları halde, bu fark birliğimizi bölmemelidir. İhsan ile Ken arasında yıllardır bu konunun bazı noktalarında görüş ayrılığı vardır (aşağıdaki makale bunu yansıtır) ama birbirlerine saygı gösterirler, birbirlerinin hizmetini desteklerler ve birbirlerini severler.

Ruhsal Armağanların İşlevi Nedir? İmanlının Büyümesi Konusunda Hangi Yönlerden Önemlidir?

İhsan: Kutsal Ruh ruhsal armağanları dilediği gibi dağıtır (1Ko. 12:11). Bu armağanlar "herkesin ortak yararı" gözetilerek verilir (1Ko. 12:7; 14:26). Bu ortak yarar, kilisenin üyelerinin birbirini tamamlayacak biçimde armağanlar almış olarak kilisede birliğin sağlanmasında, ihtiyaçların karşılanmasında ve kutsalların hizmet görevini yapmasında, kilisenin gelişmesi için donatılmasında görülür (1Ko. 12:12-31).

Her ne kadar armağanları veren ve bunu dilediği gibi yapan Kutsal Ruh olsa da, imanlılar bazı armağanlara sahip olmayı istemeleri için Kutsal Kitap'ta teşvik edilmişlerdir (1Ko. 12:31; 14:1,12-13,39-40). Bu teşvik, bazı kilise üyelerinin diğerlerinden üstün olmayı arzulaması, daha fazla güç talep etmesi gibi dünyasal gerekçeleri desteklemez. Bütün imanlılar "inanlılar topluluğunu geliştiren" armağanlara sahip olmayı arzulamalıdır (1Ko. 14:12). Nasıl dünyasal babalar çocuklarına her istedikleri pahalı, gösterişli armağanları almazlarsa, Göksel Baba da çocuklarına yararlı olacak armağanları verir. Her istediğinizi alamazsanız da Tanrı'nın vereceği armağanlar onu alanlar için değerli olacaktır (Mat. 7:7-11).

Kutsal Ruh'un armağanlarının nelerden ibaret olduğu tam anlamıyla belirli değildir. İncil'deki dört listenin (1Ko. 12:8-10,28-30; 1Pe. 4:11; Rom. 12:6-8; Ef. 4:11) birbirlerinden farklı olması, kilisenin değişen ihtiyaçlarına göre Kutsal Ruh'un da listede olmayan armağanlar verebileceği beklentisini ortaya çıkarmaktadır.

Sahip olunan armağan ne olursa olsun, armağanı kullanan kişinin kutsallığına, olgunluğuna ya da niyetlerine bir kanıt oluşturmaz. Amacına uygun kullanılmayan armağanlar getirileri büyük olsa da Tanrı'nın huzurunda bir yarar sağlamayacaktır (1Ko. 3:10-15). Bir imanlı iman ettiği anda Kutsal Ruh'u alır (Ef. 1:13), Kutsal Ruh da iman eden herkese armağanlarından verir (1Ko. 12:5-7).

Kilise üyeleri armağanlarını nasıl öğrenebilir ve geliştirebilirler? Kutsal Kitap bu konuda açık bir kılavuz sağlamaz. Bütün imanlılar ait oldukları yerel toplulukta hizmet etmekle yükümlüdür (1Pe. 2:4-10; Rom. 12:1-8). Bunu yaparken de en önemli yardımcısı sevgi olacaktır (1Ko. 13:1-13). Her imanlı hizmet fırsatlarını elinden geldiğince değerlendirmelidir. Mesih'in bir öğrencisi olarak kilise önderlerinin gözetiminde her alanda hizmet etmek için istekli ve gayretli olmalıdır. Bu hizmet olanakları kişinin sahip olduğu armağanların başkaları

(özellikle de önderler) tarafından fark edilmesini sağlayacaktır. Armağanların kullanımı sırasında imanlı kendisinin değil, topluluğun, yani başkalarının yararının öncelikli olduğunu unutmamalıdır (Flp. 2:3-4).

1. Korintliler 12-14. bölümler ibadetin belirli bir düzen içinde yapılmasını vurgular. Herhangi bir karışıklığa fırsat vermeden, armağanlar Kutsal Kitap'ta açıklanan ilkeler ve kilise önderliğinin yönlendirdiği altında kullanılarak ibadetin akışı sağlanmalıdır (1Ko. 14:32-33).

Ken: Ruhsal armağanları açıklayan en önemli ayetler: 1. Korintliler 12-14; Romalılar 12:3-8; Efesliler 4:11-16; 1. Petrus 4:10-11.

Ruhsal armağan nedir? Yeni Antlaşma'da birkaç ruhsal armağan listesi vardır (1Ko. 12:8-10, 28; 1Pe. 4:10-11; Rom. 12:6-8 ve Ef. 4:11-12). Bazıları armağanların sadece güçlendirilmiş insani yetenekler, bazıları ise olağanüstü birer yetenek olduklarını ileri sürerler. Bazıları içinse armağanlar bir yetenek ya da hüner değil, hizmet fırsatlarıdır. Bu son görüşü 1. Korintliler 12:4-6'nın ışığında kabul etmek zordur ama ilk iki görüşü değerlendirmek daha zordur. Belli ki mucizevi armağanlar insani yeteneklerin güçlenmesi değildir. Öte yandan, hizmet etmek ya da iman etmek nasıl armağan olabilir? Bu armağanların kullanımı ile imanlının bir buyruğu yerine getirmesi ("iman edin", "bağışta bulunun", "hizmet edin") arasındaki fark nedir bilemeyiz; Kutsal Kitap tutarlı bir cevap vermiyor bu konuda.

"Bedenin (kilisenin) her üyesi bedeninin ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet etmelidir."

Aynı zamanda odak noktası şudur: Bedenin (kilisenin) her üyesi bedeninin ihtiyaçlarını karşılamak için hizmet etmelidir. Ruhsal armağanlar hizmet etmemiz için verilir. Kutsal Ruh onları belli amaçlarla verir: Mesih'in bedeninin büyümesi ve gelişmesi; birliğin korunması ve büyümesi (Ef. 4:11-16; 1Ko.

12:7-11).

Kutsal Ruh ruhsal armağanları mutlak surette sağlayandır. Ayrıca hizmet fırsatlarını ve hizmetin sonuç vermesini de sağlar (1Ko. 12:4-11). Toplulukta hizmet etmek üzere her imanlının en azından bir armağanı vardır. Bu armağanlar hem topluluk biraraya geldiğinde hem de topluluk dışında kullanılabilir. En çok da imanlı kardeşlere yönelik hizmet için kullanılır.

İmanlıların Kutsal Ruh'tan herhangi bir armağan rica etmesi Kutsal Kitap'ta bulunmuyor.

1. Korintliler 12:31 ve 14:1'de talepten çok topluluğun hevesi ve şevki söz konusudur (bkz. 1Ko. 14:1'de "istemek" çevrilen fiil, 1Ko. 14:12'de aynı kökten gelen "heveslenmek" kelimesine çevrilmiştir). Ayrıca bu ayetler topluluğun hevesini vurgular, bireyin hevesini değil. Pavlus bu bölümde bazı kısıtlamalar ve eleştiriler yaptığı için olumsuz tepkiyi önlemek istemiştir; hevesli bir tutum oluşturmayı amaçlamıştır.

Yeni Antlaşma'da, imanlının kendi armağanını anlaması ve armağanların nasıl işlediği konusunda belli öğretiler yoktur. Ancak herhangi bir hizmet yapabilmek için kişinin kendi armağanını ne olduğunu ya da işlevini bilmesi gerekmediği bellidir. Mesela, "ben bu hizmeti yapamam, armağanım yok" ya da "bu hizmet benim armağanıma yakışmaz, yapmam" tavırlarından kaçınılmalıdır.

Diğer bir husus, ruhsal armağan listelerinin birbirine benzememesidir. Büyük ihtimalle listelerin hiçbirisi kapsamlı değil. Belki her kilisenin farklı ihtiyacı olduğu için armağan listeleri de farklı. Armağanlar iki ana gruba sınıflandırılabilir: hizmet ve sözel armağanlar. Tabii ki gruplar arasında kesişme görülür; örneğin, sözel armağanlar hizmet etmek için kullanılır.

Anlaşılan bazı armağanlar ötekilerden üstün görülür (1Ko. 12:28; 14:1). Bu üstün armağanlar bedenin daha fazla gelişmesini sağlar. Ayrıca Pavlus'un daha az vurguladığı armağanlar, kimi zaman imanlılar arasında yanlış kullanıma veya yanlış tutumlara yol açmıştır. Yabancı dillerle konuşma 1. Korintliler 12:28'deki listenin sonunda yer alır; büyük ihtimalle Korint kilisesinin bazı sorunlarının nedeniydi.

1. Korintliler 12:12-26, armağanları yanlış anlamının imanlılar arasında bir anlaşmazlık nedeni olduğunu gösterir. Pavlus bir gerçeği vurgular burada: Tanrı en çok daha zayıf, küçük görülen imanlıları kollar. Pavlus herhangi bir imanlının belli bir armağana sahip olmadığı için beden dışında hissetmesini, ayrıca aynı sebepten ötürü başka imanlıların herhangi bir imanlıyı dışlamasını istemiyor. Belli güçlü armağanlara sahip olan değil, herkesin gözünde önemsiz olan Tanrı'nın gözünde değerlidir; Tanrı özellikle onlara bakar. Kilise de öyle davranmalı; kilisede bir imanlının değeri sahip olduğu armağanlara bağlanmamalı.

Sevgisiz hizmet yararsızdır. Bunun sonucu olarak, kilisede en üstün değer armağanların kullanımını değil, sevgidir. Sevginin önemini vurguladığı 1. Korintliler 13. bölüm bağlam içinde okunmalı. 1. Korintliler 12-14. Bölümlerde Pavlus, Hristiyanlar arasındaki rekabet ve kibir karşısında sevginin önemini anlatıyor. Büyük ihtimalle Korint kilisesinde yabancı dillerde konuşmak konusunda rekabet ve kibir problemi yaşıyordu. Pavlus sanki kilise toplantılarında dinleyenin yararı için yabancı dil kullanımının azaltılmasını ister. Armağan ne olursa olsun hizmetin motivasyonu sevgi değilse, o hizmet yararsızdır. Başka deyişle bir imanlının motivasyonunun, kendi itibarı, ünü veya çıkarları olmaması lazım.

Armağanlar ve armağan sahipleri farklıdır ama bir şekilde birbirlerine benzerler. Efesliler 4:11-16 ayetlerinde bulunan

“Sevgisiz hizmet yararsızdır.”

armağan listesi Tanrı'nın dünya çapındaki kiliselerin mensuplarıyla ilgilidir. 1. Korintliler 12.-14. bölümlerden peygamberlik ve elçilik armağanlarının olduğunu biliyoruz. Tanrı ikisini de kilisenin birliğini korumak ve geliştirmek için verdi.

Armağanların kullanımını ne kadar bereket kaynağı olsa da, ne yazık ki günah yüzünden sorun oluşturabilir. Günah armağanların işlevini engeller. Pavlus, hem Romalılar 12 hem de 1. Korintliler 12. bölümde imanlıların armağanla ilgili düşüncelerini ve yaklaşımlarını düzeltmiştir. Armağanlar doğru kullanılmazsa topluluğun gelişimi ve birliği bozulabilir. Armağanları topluluk için kullanmaya yanaşmayan imanlılar İsa'nın bedenini zayıf bırakır.

İnsanlar armağanlarını isteksizce kullanabilir ya da hiç kullanmayabilir. Armağanlar rafta kalmış olabilir ve yeniden alevlenmesi gerekebilir (2Ti. 1:6-7). Armağanların düzenli kullanılması kilise ve kilisenin gelişimi için son derece önemlidir.

Kiliselerin Farklı Görüşleri

İhsan: Tartışmaların önemli kısmını “güç ya da yetki” gösteren armağanların oluşturması şaşırtıcı değildir. İnsan doğal benliği ile hizmeti değil, egemen olmayı düşünme eğilimindedir. Hiçbir imanlı diğerinden daha ayrıcalıklı ya da önemli değildir. Sahip oldukları armağanlar da onlara bunu sağlamaz. Ancak armağanların Korint kilisesinde olduğu gibi yanlış kullanımı kilise büyüdükçe devam etmiştir. Kimi zamanlarda da bazı armağanlar kimi kiliselerde gözükmemiştir. Yine de kilise tarihinin her döneminde Kutsal Ruh armağanlarını Kilise'ye vermeyi sürdürmüştür:

Elçilik: Pavlus ve on iki öğrencinin sahip olduğu elçilik yetkisi ile sonraki elçilerin durumu farklıdır. İlk elçiler, İsa ile yüz yüze görüşmüş, O'na birinci elden tanıklık eden kişilerdi (1Yu.

1:1-4; Va. 21:14). Ama İncil başka elçilerden de söz ediyor (Elç. 14:14, Barnaba; Rom. 16:7, Andronikus ile Yunya; 1Se. 1:1; 2:7, Silas ile Timoteos; 1Ko. 4:6, 9, Apollos). Bu kişilerin ortak noktası İsa'yı görmek değil, hiç ulaşılmamış yerlerde, kilisenin kurulmadığı yerlerde Mesih'e tanıklık etmek ve başkalarını hizmet etmek üzere donatmaktır.

Peygamberlik: Elbette İncil Kanonu tamamlanmıştır ve vahiy getirecek biçimde ilk elçilere özgü bir peygamberlik artık kilisede yoktur. Ama İncil kilisenin ruhça gelişmesi, teşvik ve teselli edilmesi için bu armağanın gerekliliğinden söz eder (1Ko. 14:3). Üstelik hem Eski Antlaşma zamanında hem de Yeni Antlaşma zamanında Kutsal Kitap'a tek sözleri bile girmemiş peygamberlerden söz edilir (örn. Elç 21:9'da Filipus'un dört peygamber kızı; Say. 11:26'da Eldad ile Medad). Tanrı'dan gelen sözler olan peygamberlik en önemli armağan olarak belirtilir (1Ko. 14:1).

Yabancı Diller: Dünyada konuşulan diller (örn. Arapça, Elç. 2:4-11), meleklerin dilleri (1Ko. 13:1), bilmedikleri diller (Elç. 10:46-47) gibi isimlerle adlandırılan bu armağan, konuşan kişinin doğal olarak anlamadığı bir dildir. Kimi zaman işitenlerin bildiği veya hiç bilmediği "göksel" olarak tanımlanan bir dil konuşulur. Bu dillerin çevirisiyle birlikte topluluğa hizmet edildiğinde yabancı diller armağanı peygamberlikle eşdeğer sayılır (1Ko. 14:5). Çeviri yapan kimse yoksa bu armağan kullanılmamalıdır (1Ko. 14:28). Topluluğa yönelik kullanılan bu armağanın bir başka yönü de kişinin kendisini geliştirmesidir (1Ko. 14:4). Bu konuşma herkesin duyacağı biçimde değil, Tanrı'ya yönelik kendi kendine konuşmadır (1Ko. 14:2, 28). Bu tür dua şefaat ve dua hizmetinde de kullanılır (Rom. 8:26-27).

"Bütün armağanların kullanışında olduğu gibi şifa armağanı kullanıldığında da İsa yüceltilir."

Hastaları iyileştirme: Armağan listesinde bulunan bu armağan da kilisenin yararı için verilmiştir. İsa'nın çarmıhta ölümünün sağladığı bir lütuftur (Yşa. 53:4). Bütün armağanların kullanılışında olduğu gibi şifa armağanı kullanıldığında da İsa yüceltilir. Kullanılışı konusunda İncil ayrıntı vermez. Tanrı bu armağanın nasıl kullanılacağını kurallarla sınırlandırmamıştır.

Mucize yapma: Kutsal Kitap tarihi Tanrı'nın mucizeleri tarihidir. Yaratılış kitabında ilk on bir bölüm sürekli mucizeler (ve soyağaçları) ile doludur. Sonra İbrahim, Sara, İshak, Yakup, Yusuf gibi ataların hayatlarında mucizeler görülür. Kimi göğe çıkan bir merdiven görür, kimi görümlerle peygamberlik eder, kimi Rab'bin Meleği ile güreşir. Musa ve Yeşu zamanı da aynı mucizelerle doludur. Halkın Tanrı'yı egemen olarak görmediği Hakimler döneminde bile birçok mucize ile karşılaşılır (örn. Hak. 2:1-5, Gidyon ve Şimşon'un yaşamları). Samuel kitabı peygamberin mucizevi doğumuyla başlar. Krallar ve Tarihler kitabı iki büyük mucize adamı İlyas ve Elişa'yı anlatır. Onlardan sonra sürgün dönemi gelse de hem mucizeler sürer (Daniel kitabı) hem de peygamberler olağanüstü bir kurtarıcıyı işaret ederler (örn. Mik. 5:2-5; Yoe. 2:28-32). Sonra da Kurtarıcı İsa mucizeleri ile gelir.

Bütün bu mucizeler Kilise döneminde de sürmüştür. Armağanların ortadan kalktığına klasikleşmiş savunucusu B.B. Warfield (1851-1921), İS 404 yılında Kuzey Afrika'da mucize yapılan hiçbir merkezin olmadığını ama sonraki yirmi yıl içinde birçok merkezin açıldığını yazar.¹ Bundan Augustinus'u suçlamaktadır. Augustinus ilk zamanlar armağanların ortadan kalktığını ileri sürerken sonraları bu armağanlara tanıklık etmiştir.² Augustinus *Tanrı Kenti (De Civitate Dei)* adlı eserinin 22. kitap sekizinci bölümünü yalnızca mucizelere ayırmıştır.

"Augustinus'a göre sayısız mucize olmaktadır ama hiç kimse bunlara dikkat bile etmemektedir."³ Aynı şekilde Khrysostomos'u, önce her türlü mucizenin ortadan kalktığını ileri sürüp "olağanüstü güçlerden bir kısıntı bile kalmadı" demesine karşın sonra yine de

döneminden bunların olduğuna örnekler vermekle suçlar.⁴ Warfield, kitabında mucizelerden söz eden Kilise Babaları arasından ve sonraki dönemlerden çeşitli örnekler vererek onları eleştirir: Justinos (100-165), Basileios (329-379), Cyprianus (200-258), Büyük Gregorius (540-604), Tourslu Gregorius (538-594), Asisili Francesco (1181-1226), Tourslu Aziz Martinus (316-397), Parisli Francesco (1690-1727).

Jack Deere de kitabında mucizelerin ve doğaüstü armağanların varlığına tanıklık eden isimleri sıralar: John Wesley (1703-1791), George Whitefield (1714-1770), Jonathan Edwards (1703-1758), Robert Fleming (1630-1694), George Wishart (1513-1546), John Knox (1514-1572), Samuel Rutherford (1600-1661), Alexander Peden (1626-1686), Robert Bruce (1554-1631).⁵

Yukarıdaki örnekler sadece değişik dönemlerden seçilmiş bir grup örnektir. Kilisede bu kişilerin olduğu her dönemde onların karşısında armağanların ortadan kalktığını söyleyenler olmuştur. Augustinus örneğinde olduğu gibi, bir kişi iki rolü de üstlenebilmiştir. Yine de bu armağanlar devam etmektedir. Kutsal Kitap'ın hiçbir yerinde açıkça bu armağanların ortadan kalkacağından söz edilmemiştir. Tersine en az dört temel kitapta bunlardan söz edilmiş, bir kullanım düzeni getirilmiş, engellenmemesi istenmiştir (1Ko. 14: 39-40). Bu nedenle bu armağanlar devam ediyor olmalıdır. Kutsal Kitap'ta tek yerde anlatılan bir konu önemlidir; bir konu birçok yerde ele alınmış ve hakkında uyarılar verilmişse çok daha önemlidir. Verilen bu önem armağanların devamına kanıttır.

Ken: Kiliseler arasında en belirgin görüş farkı "belirti armağanları" dediğimiz armağanlarla ilgilidir. Belirti armağanları şöyle tanımlanabilir: Tanrı'nın vahyinin verilmesinde görülen ve kullanılan mucizevi armağanlar.

"Kutsal Kitap'ta tek yerde anlatılan bir konu önemlidir; bir konu birçok yerde ele alınmış ve hakkında uyarılar verilmişse çok daha önemlidir."

Belli başlı görüşlerden biri belirti armağanların devam etmediğini, diğeri o armağanların tümünün devam ettiğini söyler; arada kalan görüşlere göre bazı armağanlar ilk günkü gibi vermeye devam ederken, bazıları devam etmemektedir.⁶

Devam etmediği görüşünde olanların savunduğu önemli noktalar şunlardır:

Tarihçilere göre bu armağanların işaretleri 1700 sene boyunca sıkça ve tutarlı şekilde görünmemiştir; en azından Yeni Antlaşma döneminde görülen orantıda. İS 400'lerde yaşamış, imanlılar topluluğunun atalarından İoannes Khrysostomos'a göre bu armağanlar o kadar uzun zamandır görülmemiştir ki, armağanın nitelikleri artık bilinmemiştir.

Kutsal Kitap'ta mucizelerin çoğunlukla devamlı sürmediği görülür; en çok Tanrı'nın vahyinin verilmesine bağlıdır. Musa ile Yeşu (Tevrat'ta, Yeşu'da yazılıdır), İlyas ile Elişa (bütün peygamberler kitaplar dahil olmak üzere, 1Sa. ile 2Kr. Arası kitaplarda yazılıdır) ve İsa ile öğrencileri zamanlarında (Müjde'lerde yazılıdır) mucizeler yaygın görülmüştür. Diğer dönemlerde arada bir görülmüş olsa da, mucizelerin Kutsal Kitap döneminde her zaman yaygın olduğunu söylemek zor.

Belirti armağanlarının devam ettiği görüşünde olanların savunduklarını, bunlara itirazlarla birlikte şöyle sıralayabiliriz:

Bütün armağanlar devam etmelidir. Bu görüşü destekleyen ayetler yoktur. Aynı zamanda çok az kişi elçi konumunun ve armağanının devam ettiğini söyler. Pavlus elçilerin ve (Yeni Antlaşma'daki) peygamberlerin kilisenin temeli olduğunu söyler. Temel bir kere atılır. Eğer

aynı armağan ve konum yaygın devam ediyorsa, Pavlus'un sözleri etkisini kaybederdi. Elçi kelimesi Yeni Antlaşma'da bazen kilise temsilcisi için kullanılır ama o kişiler Pavlus'un ve öteki elçilerin konumuna sayılmazlar.

Belirti armağanlarının yoksunluğu imanlıların az inancından veya ilgisizliğinden kaynaklanır. Bu armağanları Tanrı verdiği için onların varlığı imanımıza bağlı değildir.

Biz az ve eksik müjdeliyoruz, çünkü "belirti armağanları"nı gösteren Tanrı'nın gücünden yoksun davranıyoruz. Doğal olarak insanlar doğaüstü etkilere hayrandır. Halbuki İsa Müjde'nin duyurulmasında mucizelerin yetersizliğini vurgulamışlardır (Luk. 16:19-31; 1Ko. 2).

Bugünlerde görülen belirti armağanlarının göstergeleri aynıdır. Kutsal Kitap'ta bu armağanlar şöyle tanımlanmış ve kullanılmıştır:

İyileştirme, mucize armağanları: Burada Tanrı'nın dua aracılığıyla kişiyi iyileştirmesi tartışma konusu değildir. Bu iyileştirme gerçektir, bunun için dua etmeliyiz ve iyileşmeyle sonuçlanması da beklentisinde de olabiliriz. Tartışma konusu olan nokta "iyileştirme armağanı"na sahip olmak, yani bir kişinin yeteneği. İstefanos hariç en çok elçiler mucizeler yaptılar. Nitekim mucizeler yapmak bir elçinin işaretidir (2Ko. 12:12; Rom. 15:18-19). Eğer herkes mucize yapabilseydi, mucizelerin "kanıtlama" etkisi kalmazdı. Mucizeler yapmak İncil'de ne buyrulmuş ne de bir imanlının sorumluluğu olarak gösterilmiştir. Mucizeler *genelde* açık alanda, büyük kalabalıkların önünde ve çoğunlukla inanmayan kişilere veya onlar görsün diye yapıldı.

Hasta iyileştirmek de aynıdır. Büyük kalabalıkların önünde ve genelde inanmayan kişiler iyileştirildi. Sonuçlar hemen ve tam görüldü ve sonucu herkes kabul etti. Hastanın iyileşmesi her zaman kendi imanına bağlı değildi. Hastalıklar ciddiye ve görünürdü; gizli, iç hastalıklar değildi. Hastanın iyileşmesi ne dokunmaya ne duaya ne de bir toplantıya katılmasına dayanıyordu. (Bazen bunlardan biri yapılmış olsa da, arada bir yapılması bunun gerekli olduğunu göstermez.)

Peygamberlik armağanı: Eski Antlaşma'da peygamberler Tanrı'nın esini olan sözünü direkt bir şekilde Kutsal Ruh'tan alıp ilettiler (onların ilk sözleri: "RAB böyle diyor"). Tanrı'nın sözü

"Peygamberlik yeteneği Tanrı'nın esinini ve tamamen yetkili sözünü iletmektir."

tamamen doğru ve yetkiliydi. Peygamberlerin standardı Musa'ydı (Yas. 13 ve 18). Bütün peygamberlikler şu ölçütlere göre sınılandı: Tanrı'nın önceden bildirdiği sözle uyum var mı? Bildirdiği peygamberlik doğru çıktı mı? Peygamberin hayatı Tanrı'nın yasaasına yaraşır düzeyde mi?

Geleceği görmek peygamberliğin önemli parçasıdır. Bu önemli parça yoksa peygamberin normal insandan farkı olmazdı; peygamberleri başkalarından farklı kılan nokta buydu. İncil zamanında da peygamberler vardır. Eski Antlaşma ve Yeni Antlaşma'da sözü edilen peygamberler arasında önemli bağlantılar vardır. Aynı sınanma uygulanmıştır (1Ko. 14:29; 1Yu. 4:1; 2Pe. 2; 2Yu. ve 3Yu.; Va. 2-3) ve görevleri aynıdır: geleceği görmek, Tanrı'nın sözünü doğrudan alıp iletmek, tarihte ortaya çıkan olayları yorumlamak. Yeni Antlaşma'ya göre "elçiler ve peygamberler" imanlılar topluluğunun temelidir. Onların işlevleri (özellikle İsa Mesih ile ilgili "sır"ı yorumlamak ve Tanrı'nın sözünü iletmek) Yeni Antlaşma'da da devam etmektedir (Ef. 2:20; 3:5; Va. 22:18-19). Bazı insanlar vaaz etme ile peygamberlik yeteneğinin aynı olduğunu iddia ederler. Ama peygamberlik yeteneği "Tanrı'nın esinini ve tamamen yetkili sözünü iletmektir"; mevcut bir metni yorumlamak, onu etüt ederek ders veya vaaz vermek değildir.

Yabancı Dillerle Konuşmak: Elçilerin İşleri 2; 10; 19'da yabancı diller hakkında şunları öğreniriz: Bu bölümlerde bahsedilen yabancı diller birtakım anlaşılmaz sesler değil, gerçek dillerdi. Elçilerin İşleri 10 ve 19'da olgular aynıydı (bkz. 11:17'ye). Elçilerin İşleri 2'den önce yabancı dillerle konuşmak olumsuz bir şeydi; puta tapanlar yaptılar. Pentikost'ta böyle bir olay olması beklenmezdi (Yoe. 2'de dilleri konuşma geçmiyor mesela). Bütün armağanlar gibi yabancı diller konuşma armağanı da verildi. Hiç kimse bunu rica etmedi. Yalnız Elçilerin İşleri 2'de yabancı dillerin kullanılmasını görürüz. 1. Korintliler 14:22'de açıklandığı gibi, "çevrilmemiş" yabancı diller imanlılara değil, imanlı olmayanlara bir belirtidir. Yabancı dillere ilişkin öğretiler sadece 1. Korintliler 12-14'te bulunuyor. Yabancı diller konuşma armağanının toplantılarda uygulaması 1. Korintliler 14:24-38'de şu kurullarla kısıtlanmıştır: bir toplantıda en çok iki üç kişi konuşabilir, sırayla konuşsunlar ve bunun çevrilmesi lazım. Yabancı dilleri konuşma armağanından öbür mektuplarda bahsedilmiyor ve ruhsal ilerlememizin "anahtarı" olarak gösterilmiyor.

Yabancı diller konuşma armağanı, öbür armağanlar gibi (1Ko. 12:7), başkalarının menfaatine verildi. Herhangi bir armağan bir imanlının sadece kendi ruhsal gelişmesi için verilmiyor. Ayrıca yabancı diller armağanı "dua dili" olarak tanımlanmamıştır ve dua dili olarak kullanılması öğretilmemiştir. Pentikost Günü dışında herkesin yabancı dillerle konuştuğu görülmedi. Eğer yabancı diller kişisel dua dili olarak verilseydi (ve bu normal dille edilen duadan daha iyi olsaydı) neden herkese verilmemiştir? Dua dili olduğunu kanıtlamak için 1. Korintliler 14'ten kullanılan ayetlerde geçen sözlerin ille de kişisel duayla ilgili olması gerekmiyor.

"Pavlus'un genel yaklaşımı budur: Bütün armağanlar kiliseyi geliştirmelidir."

1. Korintliler 13:8-13'e göre yabancı diller ve peygamberlik armağanları sona erecektir.⁷ Bu armağan alt düzey armağanlardan biridir (1Ko. 12:27-29).

Yabancı dillerde konuşulması (veya herhangi bir armağan bile!) ile ruhsallık veya olgunluk arasında hiçbir yerde bir bağlantı kurulmamıştır.

Pavlus'un genel yaklaşımı budur: Bütün armağanlar kiliseyi geliştirmelidir. Pavlus özellikle Tanrı'nın vurguladığı noktaları (Tanrı'yı tanımak, doğruluk, sevgi, hizmet) vurgulamak istedi. O belirti armağanlarını vurgulamamıştır.⁸ **E**

Sonnotlar

¹ B. B. Warfield, *Counterfeit Miracles* (New York: Charles Scribner's Sons, 1918), s. 43.

² A. g. e., s. 43.

³ A. g. e., s. 45.

⁴ A. g. e., s. 47.

⁵ Jack Deere, *Surprised by the Power of the Spirit* (Peabody, Massachusetts: Prince Press, 2003).

⁶ Bu kaynaklar incelenebilir: Thomas Edgar, *Satisfied by the Promise of the Spirit: Affirming the Fullness of God's Provision for Spiritual Living* (Grand Rapids, Michigan: Kregel, 1996); *Are Miraculous Gifts for Today? 4 Views*, ed. Wayne Grudem (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1996).

⁷ R. F. White, "Richard Gaffin and Wayne Grudem on 1 Corinthians 13:10: A Comparison of Cessationist and Noncessationist Argumentation", *Journal of the Evangelical Theological Society* (Cilt 35, No. 2; Haziran 1992), s. 173-181. Bu ayet armağanların ne zaman sona ereceği tam olarak açıklamıyor; İsa'nın ikinci gelişine dek devam eden armağanlar değil, bilgidir.

⁸ Bu son iki paragraftaki notkalar D.A. Carson'un kitabında vurgulanmış bir nokta. D.A. Carson, *Showing the Spirit: A Theological Exposition of 1 Corinthians 12-14* (Grand Rapids, Michigan: Baker, 1987).

1446

Mısır'dan Çıkışın Muhtemel Tarihlerinden İlki

▼ J.M. Diener

1 Giriş: Tarihsel Bağlamın Önemi

Kutsal Kitap'ı elimize aldığımızda, ona öncelikle bir tarih kitabı olarak bakmayız. Genel olarak, Tanrı'nın insanlara aşk mektubu, kurtuluş öyküsü, insanın nasıl yaşaması gerektiğine dair el kitabı gibi ifadeler kullanılır. Ancak, bu yapıt tarihi olayları içerir ve bu tarihi olaylar hakkında tanrıbilimsel değerlendirmelerde bulunur. Eğer bu olaylar olmamışsa, onları temel alan tanrıbilimsel değerlendirmeler hakkında ne diyebiliriz? Benzer olarak, tarihi ortamından kopartılmış tanrıbilimsel değerlendirmeler kafamızı karıştırabilir ve sapkın öğretilere bile yol açabilir. Bundan dolayı Kutsal Kitap'a bakarken, kaydedilen olayların tarihi bağlamını göz önünde bulundurmamız şart.

Kutsal Kitap'ın tarihi çerçevesi ile seküler tarih biliminin sunduğu çerçeve bazen çelişir. Bu durumda ne yapmalı? Bu sorunun cevabını her Hristiyan tarih bilimci kendisi için çözmeli ve kullandığı sisteminin kendisi içinde tutarlı olmasına dikkat ederek görüşünü mantıklı bir şekilde savunabilmeli.¹ Bu özellikle tarih anlayışımız için böyle olmalıdır.

Kutsal Yazılar seküler tarih biliminin günümüzde sunduğu "bilimsel" olarak tanımlanan yazılar gibi değildir. John N. Oswalt modern tarih bilimi hakkında yazarken şu gözlemde bulundu:

Günümüzün tarih kavramı ve bu tarihi kaydetme usulü Grek ve Kutsal Kitap temelli düşüncelerin çapraz üremesinden çıkmıştır. Dünyada ilk bulabileceğimiz tarih bilimi felsefesinin Augustinus'un Tanrı'nın Şehri yapıtı olduğu ikna edici bir şekilde öne sürülebilir.²

Kutsal Kitap'taki tarih tam bizim anlayışımıza göre yazılmamış olsa da, açıkça güvenilir bir tarih anlatımıdır."

Bu tarih bilimi felsefesi Eski Antlaşma kanonunun kapanmasından yaklaşık 500 sene, Yeni Antlaşma kanonunun kabulünden ise 59 sene sonra oluşmuştur.³ Kutsal Kitap'taki tarih tam bizim anlayışımıza göre yazılmamış olsa da, açıkça güvenilir bir tarih anlatımıdır. Ancak Hristiyan tanrıbilimcilerin arasında bu yine de büyük tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmaların en net örneklerinden biri ise İsrailoğulları'nın Mısır'dan ayrılışının hangi yılda gerçekleştiğidir.

2 Mısır'dan Çıkışın Tarihi

Kutsal Kitap'ı okuyan her birey, bu yapıtta İsrailoğulları'nın Mısır'dan çıkışının tarihi bir olay olarak sunulduğunu kabul etmelidir. Mısır'dan Çıkış kitapçığı açıkça belirli bir dönemde gerçekleşen belirli olayları net bir şekilde kaydetmiştir. Kayıt olağanüstü olayları içerse bile,

yazarın ciddi üslubu ve sunulan ince detaylar efsane veya kurgu olması ihtimalini çok zayıflatır. Ayrıca Mısır'daki arkeolojik buluşlar bu anlatımı desteklemektedir. Kullanılan isimler ve kültürel olaylar bildiğimiz Mısır ile büyük oranda örtüşür.

Ancak, bu olaylar ne zaman oldu ve bu zamanı bilmek neden önemlidir? Kutsal Kitap'taki kurtuluş tarihinde birkaç kilit nokta⁴ bulunmaktadır ve bu olay bunların arasında ikinci en önemlidir. Olduğu dönem ise Kutsal Kitap'ın kendi sunduğu kronolojiyi etkiler. Yarattığı kitapçığında geçen tüm olayların sosyal, kültürel ve tarihsel çerçevesi bu olayın olduğu döneme bağlıdır. Mısır'dan Çıkış için net bir tarih bulamazsak, İbrahim, İshak, İsrail ve oğullarının yaşadığı dönemleri doğru bir şekilde anlayabilmemiz zor olur ve metnin özgün anlamını çıkartmamızı engelleyip yanlış yorum yapmamıza ve böylece yararsız uygulama çıkartmamıza yol açabilir.

“Mısır'dan Çıkış için net bir tarih bulamazsak, İbrahim, İshak, İsrail ve oğullarının yaşadığı dönemleri doğru bir şekilde anlayabilmemiz zor olur.”

“Bu olaylar ne zaman oldu?” sorusu, günümüzde kullandığımız Miladi takvime⁵ dayalı bir sorudur. O dönem kullanılan takvimler epey farklılık gösterir. Eski Yunanların, Hititlerin, erken Mezopotamya uygarlıklarının, Kenan ve eski İsrail ve Mısır kronolojilerinin hepsi birbirlerinden bağımsız bir şekilde geliştirildi. Ancak, bunların hepsinin kesiştiği noktalar var ve bu noktalar günümüzün kronolojisinin gelişmesine yardımcı oluyor. Bu kronolojiler, yazılı kaynakları ve arkeolojik kazılarda bulunan nesnelere, yapıtları ve yazıları

birbirleriyle karşılaştırmak suretiyle sonuç çıkartarak hazırlanır. Ancak bu kronolojiler arasında biri “mutlak” sayılmalıdır. Özellikle İÖ 9. yüzyıldan öncesi için bu konumu Eski Mısır kronolojisi alır.⁶ Ancak bu kronolojiyi Kutsal Kitap kronolojisiyle örtüştürme çabalarında belirli sorunlar vardır ve bundan dolayı Kutsal Kitap'a dayalı arkeoloji üzerinde çalışan uzmanlar arasında büyük tartışmalar yaşanır ve çok değişik sonuçlar sunulur.

Kutsal Kitap'ta anlatılan olayların gerçek olduğunu kabul eden tarih bilimciler ve arkeologlar genel olarak iki ayrı bakış açısına sahip olurlar. Bir grup, Kutsal Kitap'taki tarihlerin kelimesi kelimesine ciddiye alınması gerektiğine inanır. Diğer bir grup ise, arkeolojiye öncelik verip Kutsal Kitap'taki tarihlerin simgesel olduğunu öne sürer. Mısır'dan Çıkış için bu iki bakış açısına dayalı iki tarih sunulur: İÖ 1446 (erken tarih) ve İÖ 1270 (geç tarih).⁷ Türkçede mevcut yapıtların çoğu geç tarihi kabul eder.⁸

3 Erken Tarih (İÖ 1446): Kutsal Kitap'ı Temel Alan Tarih

Her iki görüşten tarih bilimciler, Kutsal Kitap'ın tarihlerini ciddiye aldıkları takdirde 1446 yılının olası olduğunu kabullenir. Zaten Türkçeye çevrilmiş yapıtların hepsinde bu tarihin de kabul edildiği yazılıdır. Peki bu tarihe nasıl varılır? Kronolojiler belirli tarihler üzerine kurulu olmalıdır. Böylece eski kronolojilerde sözü edilen olaylardan ve dönemlerden yola çıkılarak bağlantı noktaları aranır. Ama tıpkı Edwin Thiele'nin yaptığı gibi⁹, başlangıç noktası olarak özgün kaynakta (yani Kutsal Kitap'ta) verilen sayıların tutarlı bir kronoloji sunup sunmadığını saptamalıyız. Buna göre, Çıkış'ın hangi yılda gerçekleştiğini birkaç kilit ayeti baz alarak saptayabiliriz.

İlkin 1. Krallar 6:1'de, “İsrail halkı Mısır'dan çıktıktan dört yüz seksen yıl sonra, Süleyman, krallığının dördüncü yılının ikinci ayı olan Ziv ayında¹⁰ RAB'bin Tapınağı'nın yapımına başladı” yazar. Eğer Süleyman'ın krallığının dördüncü yılını Miladi takvime göre saptamak

için bir yöntemimiz olursa, Çıkış'ın yılını bulmak kolay olur. Edwin Thiele'nin hesaplarına göre, bağlantı noktası III. Şalmaneser'in İÖ 853 yılında İsrail (kuzey) Krallığı'nın kralı Ahav ile savaşıdır.¹¹ Bu tarih "mutlak" bir bağlantı noktası olarak kabul görür. Bu yıldan yola çıkarak Süleyman'ın tahta çıkma yılını bulabiliriz. Thiele'nin saptadığı kronolojiye göre¹² Süleyman'ın döneminde krallığın bölünmesinden Ahav'ın ölümüne kadar 78 yıl geçmiştir. Bu hesaba göre bölünme yılı İÖ 931 olarak saptanır. 1. Krallar 11:42'ye göre, Süleyman 40 yıl boyunca hüküm sürdü. Krallığı buna göre 971 yılında başlamıştır. Dördüncü yılı 966 ise¹³ ve buna Çıkış'ın tarihine kadar 480 yıl eklenirse, Çıkış yılı için 1446 yılı sonucu çıkar.

Bu sisteme göre, Kutsal Kitap'taki sayılar baskın olur ve onlara öncelik verilir. Arkeolojik bulgular ve diğer uygarlıkların kronolojileri ise bunları desteklemek üzere yorumlanır.

4 Geç Tarih (İÖ 1270): Genel Kabul Gören Tarih

Diğer bir grup Hristiyan tarih bilimci ise arkeolojik bulgulara daha ağırlık verir. Bunların arasında *Kutsal Kitap Tarihi Atlas*'ın yazarı Paul Lawrence bulunur. Geç tarihi desteklemek için dört sav sunar:

1. *İsraili köleler firavun için Pitom ve Ramses adında ambarlı kentler inşa etmişlerdir. Ramses adı şüphesiz büyük Mısır firavunu II. Ramses'i (İ.Ö. 1279-1213) işaret etmektedir. Ramses, Mısır'ın On Dokuzuncu Hanedanlığı'nın en büyük firavunuydu.*

"Diğer bir grup Hristiyan tarih bilimci ise arkeolojik bulgulara daha ağırlık verir."

2. *İsraililer Goşen'de, yani Delta'nın doğusundaki bir bölgede yaşamışlardır. Mısır'dan Çıkış 7:23 firavunun bu bölge yakınlarında bir sarayı olduğunu belirtir. Ramses'in başkenti Delta'da yer alan Pi-Ramses'teydi (günümüzde Kantir adıyla bilinen bölge). Oysa On Sekizinci Hanedanlık'ın başkenti Delta'dan kilometrelerce aşağıda olan Tebes (No) Kenti'yd.*

3. *Firavunun adını belirtmediğini dikkat etmemiz gerekmektedir. Kutsal Kitap'ın Yaratılış ve Mısır'dan Çıkış kısımları boyunca kullanılan "firavun" unvanı, Mısır dilinde "büyük ev" anlamına gelen bir deyişten türetilmiştir. "Firavun", On Sekizinci Hanedanlık'a, yani III. Tutmosis'in (İ.Ö. 1479-1425) hükümdarlığından bir süre öncesine dek bir hükümdar unvanı olarak karşımıza çıkar. Kullanılmaya başlanmasından İ.Ö. onuncu yüzyıla kadar, "firavun" unvanı sıradan belgelerde yanına eklemiş bir kişi adı bulunmaksızın tek başına yer alırdı.¹⁴*

Bu savların yanı sıra, Lawrence Mısırlıların kullandığı takvimdeki bir özelliği öne sürer. "Mısır takvimine göre bir yıl sadece 365 gün olduğundan, takvim her dört yılda bir gerçek mevsimlerin 1 gün önüne geçiyordu. 1460 yıl sonra bu artık yılların toplamı 365 güne ulaşmaktaydı. Takvimin İ.S. 139 yılında gerçek mevsimlerle uyumlu olduğunu bilmekteyiz. Bu yüzden takvim ve gerçek mevsimlerinin birbirine uygun olduğu bir önceki tarih İ.Ö. 1317/21 ve ondan önceki ise İ.Ö. yaklaşık 2088 olmaktadır."¹⁵ Mısırlılar bu takvimi *Sopdet* (Grekçe *Sothis*) olarak bilinen Sirius yıldızının helyak doğuşuna bağlardı.¹⁶ Bu tarihi desteklemek için ayrıca Batı Tebes'den çıkan Grafitto 862 adıyla bilinen bir metin kullanılır. Buna göre II. Ramses'in halefi Mernepta'nın birinci yılının üçüncü ayında olan Nil suların alçalması İÖ 12 Ağustos 1213 tarihine denk gelip Mısır'dan Çıkış'ta belirlenen mevsimlerin 1270 yılında Mısır takvimindeki mevsimler ile örtüştüğü iddia edilir.

Ayrıca, Şeria ırmağının doğusundaki arkeolojik araştırmalarda 1300'e kadar İsraililerin orada zapt ettikleri iddia edilen yerleşimlerin varlığına dair hiçbir kanıt bulunmadığı öne sürülür. Şeria ırmağının batısındaki topraklarda ise 13. yüzyılda büyük çapta yıkım olduğu görülür ve bunun Son Tunç Çağı'nda gerçekleştiği kabul edilen Yeşu'nun önderliğindeki Kenan fethinin sonucu olduğu varsayılır.¹⁷

Ancak bu savların hepsi yukarıda yazılan sayılar ile eşleştiremiyor. Çünkü bu tarihten Süleyman'ın tapınağının kuruluş yılına ancak 304 sene geçmiş olması mümkündür. Lasor, Hubbard ve Bush *Eski Antlaşma'ya Genel Bakış* başlıklı kitaplarında bu soruna şöyle bir cevap verir:

*Fakat antik bir Yakın Doğu kitabı olan Eski Antlaşma, rakamları modern bir kronolojininkinden sıkça farklı biçimde kullanır. Bu nedenle 480 yıl "toplam" veya "sembolik rakam" olarak açıklanabilir. Muhtemelen 12 neslin her birinin kırk senesinin toplamına dayanır. Yazar gerçek zaman kalıpları oluşturmaktan çok, devirlerin sınırını belirtmeyi amaçlar.*¹⁸

“Geç tarihi savunanların sunduğu savlar ilk bakışta çok tutarlı görünse de, bunların her birinde sorun vardır.”

5 Geç Tarih Savlarına Eleştiri

Geç tarihi savunanların sunduğu savlar ilk bakışta çok tutarlı görünse de, bunların her birinde sorun vardır.

5.1 Tarihlerin Kısaltılması

İlkin Lasor, Hubbard ve Bush'un sunduğu tarihsel savlara bakalım. Eugene Merrill, *Kingdom of Priests* adlı kitabında bu fikri şöyle yanıtlar:

*Eğer antik İsrail (veya herhangi başka bir) kronolojisinin bu yaklaşımı kullandığına ve bu yaklaşımın 1. Krallar 6:1'de kullanıldığına dair kanıt getirilebilseydi, savın kanıtlanmış olduğunu varsayabilirdik. Ancak böyle yapıldığına dair hiçbir kanıt yoktur. Bu olayın kaçınılmaz sonucu şudur: 480 yılı 300 yıla düşürmek için böyle bir hesap yapıp kişisel kanıları desteklemek herhangi bir tarih bilimcisine veya Kutsal Kitap âlimine uygun olmayan bir tavidir. Kutsal Kitap'taki tarihçinin sunduğu kronolojik bilgilerin açık anlamını farklı bir şekilde görmek isteyen yorumcu bunu kanıtlamak zorunda olmalıdır.*¹⁹

Eninde sonunda Kutsal Kitap'taki tarihleri kabul etmek istemeyen bunu yapmayacaktır. Ama bunları ortadan kaldırıp kendi kronolojisini üstün çıkarmak için bayağı kıvranması gerekecek.²⁰

5.2 Şeriya'nın Doğusunda Arkeolojik Buluntu Yetersizliği

Şeria ırmağının doğusundaki arkeolojik bulgulara ve onların yetersizliğine gelince, yeni arkeolojik bulgular bu iddiayı tamamen çürütmüştür.

*Çıkış'ın erken tarihinde Şeri Nehri'nin doğusunda yerleşim olmadığı sonucu, elli yıl önce bu bölgelerde yapılan yüzeysel gözlemlere dayanmaktadır. Daha sonra Divon'da yapılan kazılar 13. Yüzyılda yerleşim olduğunu göstermiştir. Heşbon'da ortaya çıkarılan bir mezarda İ.Ö. 1600'den kalma eşyalar bulunmuştur.*²¹

John J. Bimson bu savın zaten 1970'de onu ilk öneren N. Gluek'ün kendisi tarafından reddedildiğini açıklar. Ancak bu sav yine de 1985 yılında bile erken tarihi savunmada

kullanılmıştır!²² Bu tartışmalardaki en büyük sorunlarından birinin arkeologların muhafazakârlığı olduğu açıktır.

5.3 II. Ramses ve İsraililerin Kurduğu Kent

Lawrence'ın savlarına gelince, İsraililerin kurduğu Ramses adındaki ambarlı kentini (Çık. 1:11) yaptıran kralın II. Ramses olması gerekmiyor. Merrill, William Albright'ın zaten 1957 yılında Ramses isminin ta Hiksos döneminde var olduğunu kanıtladığını hatırlatır.²³ Bazı tanrıbilimciler Mısır'dan Çıkış 1:11'de geçen orijinal isimlerin, o dönemin okurlarına yabancı geldiğinden dolayı sonradan bir editör tarafından güncel isimlerine dönüştürüldüğünü öne sürerler.²⁴ Merrill şöyle bir cevapta bulunur:

Bu muhakkak bir olası olsa da..., Ramses isminin Çıkış için önerilen erken tarihten önce kullanıldığı kanıtlanabilirse (ki bu kanıtlanmıştır) böyle bir sav yersiz olur.²⁵

Buna karşın Kutsal Kitap'taki kronolojiye bakıldığında II. Ramses'in değil, halefi Merneptah'ın Çıkış firavunu olması gerekir. Yetişkin olarak Mısır'dan ayrılan Musa (Çık. 2:11,15)²⁶ ancak onun ölümünü isteyen firavun öldükten sonra, seksen yaşındayken Mısır'a döndü (Çık. 7:7). Yani Musa en az kırk yıl boyunca gurbette kalmıştı. Eğer bu sayılar doğru ise, 19. Hanedanlık'ta en az kırk yıl hüküm süren tek firavun II. Ramses'tir.²⁷ Ramses'in babası I. Seti ise ancak 29 sene hüküm sürdü ve bu Musa'nın kırk sene gurbette kalmasını gerektiren bir süre değildir. Ancak Merneptah'ın da Çıkış firavunu olması olanaksızdır. Merrill bunu şöyle açıklar:

Geç tarih, çıkış sırasında küçük düşürülen hükümdarın Merneptah (1236-1223) olmasını gerektirir. Ama çıkış Merneptah'ın ilk senesinde olmuşsa bile, ıssız bölgelerdeki kırk yıllık geçici ikamet Kenan fethinin ancak 1196'da başlamasını gerektirir. İsrail'in hâkimler dönemi buna göre, hükümlerin başlangıcı (fethin başlamasından kırk sene sonra, yani 1156) ile son hâkim Şimşon'un 1084'teki ölümü arasında sıkıştırılabilmeliydi (burada Samuel sayılmıyor, çünkü o krallık döneminde de yaşadı). Elimizdeki kanıtlarla nasıl oynanırsa oynansın, Hâkimler'in bu uzun dönemini yetmiş hatta yüz yıllık bir süreye sıkıştırmak mümkün değildir. Ayrıca, Merneptah hakimiyetinin beşinci yılında (1231) yukarı Kenan diyarına bir savaş seferi düzenledi. Bu seferde İsrail'le karşılaşmış onları zapt ettiğini iddia eder. İsrail'in beş yıl içinde Mısır'dan kaçıp, Sina dağında vakit geçirip, ıssız bölgelerde dolaşmış, Sihon ve Og'u fethedip Kenan'a girip ülkeyi himayesinin altına alması açıkça olanaksızdır!²⁸

“İsrail'in beş yıl içinde Mısır'dan kaçıp, Sina dağında vakit geçirip, ıssız bölgelerde dolaşmış, ... Kenan'a girip ülkeyi himayesinin altına alması açıkça olanaksızdır!”

Bimson ayrıca Merneptah'ın dikilitaşının yazılış tarzının İsrail'in o dönemde çok güçlü ve zorlu bir rakip olduğunu kanıtladığını öne sürer.²⁹ Eğer geç tarihin şart koştuğu gibi İsrail Kenan'a daha yeni girmiş olsa, Merneptah niye onları böyle görsün?

5.4 Firavun'un Goşen Yakınlarındaki Konutu

Bimson sadece 19. Hanedanlık'ın Goşen bölgesinde olduğunu varsaymamızın yanlış olduğunu açıklar. O bölgelerde yapılan kazılarda 15. yüzyıldan da kalıntılar bulmuştur. Ayrıca H. Goedike'nin yazdığına göre, o bölgede 18. Hanedanlık'a ait kraliyet konutu bulunup kralın oraya düzenli bir şekilde denetleme yolculukları yaptığını açıkladı.³⁰ Yani, firavunun asıl

başkenti güneyde olsa bile, 15. yüzyılda en azından Çıkış döneminde Goşen bölgesinde ikamet etmesi olasıdır.

5.5 Firavun Unvanı

Lawrence, "firavun" unvanının tek başına kullanılmasının geç tarihi desteklediğini açıkladıktan sonra, kendi savını şöyle fesheder: "Mısır'dan Çıkış öyküsünde firavunun adı teolojik nedenlerden dolayı belirtilmemiş olabilir. ... Bunun yerine İsraililer'e Mısır'dan çıkışı gerçekleştiren Tanrı'nın kim olduğuna açıklar."³¹ Ayrıca, Lawrence'ın kendi sözlerine göre "Firavun', On Sekizinci Hanedanlık'a, yani III. Tutmosis'in (İ.Ö. 1479-1425) hükümdarlığından bir süre öncesine dek bir hükümdar unvanı olarak karşımıza çıkar."³² Yani, Çıkış döneminin erken tarihinde bile Mısır kralı "firavun" olarak tanımlanmıştır. Eğer geleneksel görüş doğru ise, Musa Tevrat'ı ancak 1446'dan sonra yazmıştır ve bu o dönemdeki "firavun" unvanının kullanılış şeklini yansıtır.

5.6 Eski Mısır Takvimi ve Grafitto 862

Geç tarihi yanlılarının en kafa karıştırıcı savı, eski Mısır takvimidir. Sopdet tarihlemesi arkeolojik ve Mısır tarih bilimi çevrelerinde çok tartışmaya neden olmuştur. Çıkış tarihini belirlemek için Merneptah döneminden kalma bir duvar yazısı kullanılmaktadır. Grafitto 862 olarak bilinen bu duvar yazısı "Ebers Takvimi" olarak bilinen bir papirüs kullanarak yorumlanır. Ancak, eski Mısır bilimci David Rohl bunların ikisinin de çevirisinde ve yorumunda büyük sorunlar olduğunu açıklar.³³ İlk Grafitto 862'nin yanlış çevrildiğini iddia ederek bunu çok dikkatli ve detaylı bir şekilde savunur. Lawrence'ın alıntılıdığı, "Yıl 1, Akhet'in (Sel) üçüncü ayı, 3. gün"³⁴ olarak tercüme edilen metnin aslında "Yıl 2, Akhet'in ikinci ayı, 3. gün" olarak çevrilmesi gerekirdi.³⁵ Buradan eski Mısır takviminde 120 yıllık bir fark olduğunu ortaya çıkardı. Bu da Çıkış tarihinin Merneptah'ın dönemine denk gelme olasılığını ortadan kaldırdı.

"Bu durumda Sopdet takvimi yanlılarının kullandığı en temel kanıtlardan biri yok olur."

Ayrıca eski Mısır takvimini Miladi takvim ile eşleştirmek üzere kullanılan Ebers Takvimi'nin eksik çevirisi, geç Çıkış tarihi için bu takvimi kaynak gösteren savları zayıflatır. Ebers Takvimi, I. Amenhotep dokuzuncu yılın üçüncü mevsiminin üçüncü ayının dokuzuncu gününe denk gelen Sirius yıldızının heylak doğuşunu kaydettiği takvimin ilk tercümanları tarafından öne sürülür. Bu bağlantı

temel alınarak I. Amenhotep'in hükümdarlık dönemi Miladi takvimle eşleştirilir. Ancak, eğer bu çeviri Rohl'un iddia ettiği gibi gerçekten eksik ise, papirüsteki içerikler Sopdet takvimi eşleştirmesini değil, I. Amenhotep'in her yıl Sopdet'in anısına yapılan bir töreni tarif eder.³⁶ Bu durumda Sopdet takvimi yanlılarının kullandığı en temel kanıtlardan biri yok olur ve buna göre de Çıkış'ı tarihlendirmek için kullanılan bu sav tamamen göz ardı edilmelidir.

6 Erken Çıkış Tarihinin Savları

Çıkış'ın erken tarihi (İÖ 1446) için başlangıç noktası nettir: Kutsal Kitap'ta verilmiş tarihler. Ancak bu tarihleri destekleyen maddeler var mı? Burada eski Mısır kronolojisi hakkında ve günümüzde sertleşen bir tartışma bize iki değişik çözüm verir. İkisi de tatmin edicidir ama ikisinin de sorunları vardır.

6.1 Geleneksel Mısır Kronolojisine Göre Çıkış'ın Tarihsel Bağlantıları

İlk çözüm, Manetho'nun *Aegyptica's*ını temel alan olan geleneksel Mısır kronolojisine³⁷ dayalı olup Çıkış'ın II. Amenhotep döneminde olduğunu varsayar. Bu bize çok ilginç birkaç bağlantı sunar.

Musa bu kronolojiye göre büyük bir olasılıkla I. Thutmose döneminde doğdu. I. Thutmose'nin en iyi bilinen çocuğu oğlu II. Thutmose değil, dik başlı ve bağımsız kızı Hatşepsut idi. "Hatşepsut hakkında elimizde olan genel portre bu cesur kraliçeyi Musa'yı kurtaran firavunun kızı olarak tanımlamamıza yol açar. ... Musa 1526'da doğduğunda on altı yaşlarında olup onun kurtuluşunu sağlayabilmiştir."³⁸ Hatşepsut gerçekten bağımsız ve güçlü bir kadındı. Üvey oğlu III. Thutmose adına kral naibi olarak hüküm sürdükten sonra yaklaşık 22 sene de kendi adına hüküm sürdü. III. Thutmose ancak Hatşepsut'un ölümünden sonra kendi adına hüküm sürebildi.³⁹ "Eğer Musa gerçekten Hatşepsut'un manevi oğlu olarak büyütüldüyse, Hatşepsut oğul doğuramadığı için Musa genç Thutmose'ye büyük bir tehdit olmuştur. Yani Musa firavun adayı olabilirdi. Ancak semavi kökenleri bunu önlemiştir. Her durumda Musa ile firavun arasında gerçek bir düşmanlık var gibi görünmektedir."⁴⁰ Merrill burada ayrıca 18. Hanedanlık'ta Musa'nın kırk yıl topraklarından uzakta kalmasını sağlayabilecek tek kralın III. Thutmose (İÖ 1504-1450) olduğunu belirtir.

Merrill, Çıkış'ın II. Amenhotep'in yedinci yılında gerçekleştiğini öne sürer. Bu dönemden önce II. Amenhotep Kenan ülkesine harekât yaptı ama yedinci yılından sonra bir daha kuzeye doğru bir sefer düzenlemedi. Bunun yanı sıra, II. Amenhotep hükümrانlığı süresince Kuzey Mısır'daki Memfis kentinde oturdu. Ayrıca halefi IV. Thutmose ilk doğan oğlu değildi. Bu Mısır'dan Çıkış 12:29'da geçen, "Gece yarısı RAB tahtında oturan firavunun ilk çocuğundan zindandaki tutsağın ilk çocuğuna kadar Mısır'daki bütün insanların ve hayvanların ilk doğanlarını öldürdü" ayetini yansıtır.⁴¹

6.2 Kısaltılmış Mısır Kronolojisine Göre Çıkış'ın Tarihsel Çerçevesi

İlk 1873'te Jens Liebelein, Manetho'nun listesindeki önemli birkaç tutarsızlığı göz önüne serip eski Mısır kronolojisinin en az 250 sene kısaltılması gerektiğini iddia etti.⁴² 1970'li yıllara kadar bu iddia pek ilgi bulmadı, Peter James ve meslektaşları Liebelein'in tezlerini ciddiye almaya başlayıncaya kadar. Ancak bu tez

Kısaltılmış kronoloji taraftarlarının sunduğu kronoloji, Kutsal Kitap'ta sunulan tarih akışıyla daha tutarlıdır."

Ortadoğu'daki tüm uygarlıkların genel kabul görmüş tarihi anlayışını alt üst ettiğinden dolayı, arkeoloji ve tarih bilimci toplumu bu fikre şiddetle karşı koymaktadır. Kısaltılmış kronoloji taraftarlarının sunduğu kronoloji, Kutsal Kitap'ta sunulan tarih akışıyla daha tutarlıdır.⁴³

Bu kronolojiye göre Mısır'dan Çıkış 13. Hanedanlık'ın I. Neferhotep'in döneminde olmuştur. I. Neferhotep'in nasıl öldüğü bilinmiyor.⁴⁴ Ancak halefi olan kardeşi IV. Sobekhotep döneminde "Hiksos" olarak tanınan 15. Hanedanlık gücü eline aldı.⁴⁵ Kısaltılmış kronolojiye göre I. Neferhotep'in ölüm yılı 1446/1445 yılına, yani firavunun ordusunun Kamış Gölü'nde yok olduğu zamana denk gelir. Mısır ordusu böyle bir olaydan sonra zayıflamış olmalıdır ve bu durum Hiksos halkının o bölgeye el koymasını etkilemiş olabilir.⁴⁶

Bu iki açıklama ikinci derece kanıtlara dayalı olsa da, Kutsal Kitap'taki tarih anlatımına daha yakın olur.

6.3 Kenan Fethi ve Erken Tarih Savıyla İlgili Arkeolojik Buluntu Yetersizliği

Geç tarihi savunan tarih bilimcilerin ve arkeologların erken tarihin savlarını yıkmak için öne sürdükleri iddialarından biri, 15. yüzyılın sonunda Kenan ülkesine bir halkın girip oradaki kentleri yok ettiğine dair bir kanıt bulamadıklarıdır. Burada ilk olarak Kutsal Kitap'taki kayıtları göz önünde bulundurmalıyız. Yeşu'nun tarih kaydına göre, Kenan fethinde sadece üç kent yıkıldı: Eriha (Yeşu. 6:5,20), Ay (Yeşu. 8:28) ve Hasor (Yeşu. 11:11). Diğer kentlere İsraililer yerleşti. Kutsal Kitap kayıtlarına göre bu dönemde Kenan ülkesinde ateş ve yıkım getiren bir istilanın kalıntılarını bulmamız şaşırtıcı olurdu.

İkinci etapta Bimson'un şu gözlemini göz önünde bulundurmalıyız:

Genel olarak arkeoloji Kutsal Kitap'taki geleneklerin veya tarihsel gerçeklerin olup olmadığına karar verebilme konumunda değildir. ... Ortadoğu'daki kentlere gelince, vaktin ve nakdin kısıtlılığından dolayı, arkeoloji ancak höyüklerin çok küçük bir bölümünü kazabildi. ... Arkeolog Yigael Yadin bundan dolayı elimizdeki olanaklara göre Kuzey Celile bölgesindeki Hasor höyüğünün kazısını tamamlayabilmek için 800 sene gerekeceğini öne sürdü. ... Bunun yanı sıra arkeolojik kalıntıların sadece çok azı sağlam bir şekilde yıllar boyunca korunup günümüz arkeologlarının eline geçmiştir. ... Özellikle gerekli kanıtın yüzyılları atlatıp kâşif tarafından bulunması hiçbir şekilde garanti edilemez.⁴⁷

Bimson ayrıca aynı yazısında Yeşu 8. bölümdeki Ay kentinin 15. yüzyılda yıkılışı hakkında hiçbir kanıtı bulunmamasının nedenin, ne Beytel ne de Ay kentinin doğru tanımlanmış olduğunu öne sürer.⁴⁸ Bunun yanı sıra II. Orta Tunç Çağı kazı katmanının yeniden tarihlendirilmesi gerektiği savında bulunur. Eğer bu katmanın tarihi kaydırılırsa, Eriha kentinin II. Orta Tunç Çağı'ndan kalıntıları Yeşu 6. bölümdeki anlatımı destekleyen bir bulgu olur.⁴⁹ Van der Ween ve Zerbst bu konu ile alakalı kısaltılmış eski Mısır kronolojisi veri kabul edildiği takdirde sorunun kendiliğinden çözüleceğine dikkat çeker.⁵⁰

7 Sonuç: En İyisi Kutsal Kitap'a Bağlı Olmaktır

Mısır'dan Çıkış'ın tarihi ile ilgili tüm tartışmaların temelinde şu soru yatmaktadır: Kutsal Kitap'ın bize verdiği kronoloji güvenilir midir? Kutsal Kitap'ı temel alan tarih bilimciler ve arkeologlar bu konuda bölünmüş durumdadırlar. Ancak, eğer Kutsal Kitap temel alınır ve varmamız gereken sonuçlar açıktır: Mısır'dan Çıkış 1446 yılında olmuş olmalı. Bu yıl, ataların yıllarında yaşanan olayları birçok bakış açısından çok daha anlamlı bir hale getirir ve sayılarda hiçbir değişime gerek kalmaz.

Buna karşın arkeolojiyi tarih anlayışını pekiştirmekte Kutsal Kitap'tan daha güvenilir bulan arkadaşlarımıza Alfred Hoerth'ün uyarısını alıntılalım:

Müjdeciler Hristiyanlar, Kutsal Kitap'a dayalı arkeolojinin en büyük değerinin sırf Tanrı'nın verdiği gerçeklerin yer aldığı kültürel ve fiziki ortamı anlayabilmemizi sağlamak olduğunun farkına varmalıdır. Müjdeciler Hristiyanların güveni ve umudu – arkeoloji dahil – herhangi bir dışsal kanıtın üzerine kurulmamalı.⁵¹

Bizim umudumuz ve güvenimiz Kutsal Kitap'a ve içeriğine dayalı olmalıdır. Buna Kutsal Kitap'taki tarihi olayların tarihsel ve kültürel çerçevesini saptamak da dâhil olmalıdır. **E**

Sonnotlar

- ¹ Bkz. J.M. Diener, “Son Söz Kimde? Dünya’nın Yaşı Hakkında Varsayımlar ve Kutsal Kitap Kronolojileri Üzerindeki Etkileri”, *e-manet*, Sayı 24 (Nisan-Haziran 2011), s. 4-7.
- ² John N. Oswalt, *The Bible Among the Myths*, Kindle Edition (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2009), Kindle Konumları 1657-1659.
- ³ Eski Antlaşma kanonu en son İÖ 160 civarında belirlendi. Yeni Antlaşma kanonunun nihai kabulü ise İS 367 yılında İskenderiye Piskoposu Athanasius’un yazdığı Diriliş Bayramı mektubunda bulunur; bkz. İhsan Özbek, *İslam İkliminde Kutsal Kitaplar* (İstanbul: Gerçeğe Doğru Kitaplar, 2014), s. 188-189, 198-199. *Tanrı’nın Şehri’nin* tamamlanma tarihi İS 426 olarak bilinir; bkz. “Augustine of Hippo bibliography”, *Wikipedia* < https://en.wikipedia.org/wiki/Augustine_of_Hippo_bibliography > (18.02.2017 tarihinde erişildi).
- ⁴ Kurtuluş tarihinin kilit noktaları şunlardır: Yaratılış ve insanın düşüşü (Yar. 1-3), İbrahim’in seçilmesi ve kutsanması (Yar. 12:1-3), İsrail’in (Yakup) seçilmesi (Yar. 25:23; 32:28), Mısır’dan Çıkış (Çık. 13-14), Davut’un soyunun “sonsuz dek” kral olması (2Sa. 7), Babil’e sürgün ve dönüş (2Kr. 25; Ezr. 1), İsa Mesih’in doğumu (Luk. 1-2; Mat. 1:18-24), ölümü ve dirilişi (Mat. 26 – 28), kilisenin oluşması için Kutsal Ruh’un gönderilmesi (Elç. 2) ve yeni gök ve yeni yerin oluşturulması (Va. 21-22). En önemli olay ise İsa Mesih’in ölümü ve dirilişidir.
- ⁵ Miladi takvim hakkında daha çok bilgi edinmek için bkz. “Miladi takvim”, *Vikipedi* < https://tr.wikipedia.org/wiki/Miladi_takvim > (18.02.2017 tarihinde erişilmiştir).
- ⁶ Yeni Asur ve yeni Babil kronolojilerinin güneş takvimine bağlı olmasından dolayı bunlar “mutlak” sayılır ve İS 9. yüzyıla kadar çok az sorun içeren bir kronoloji sunarlar. Bkz. Bernard Newgrosh, “Neue Überlegungen zur Chronologie des Alten Assyrien: Eine Kritik an der Konventionellen Chronologie”, *Biblische Archäologie am Scheideweg? Für und Wider einer Neudatierung archäologischer Epochen im alttestamentlichen Palästina* (Holzgerlingen, Almanya: Hänssler, 2002), s. 163.
- ⁷ Antik kronolojiler Miladi takvim ile eşleştirilince tarihlerde ufak bir kayma olabilir. Bundan dolayı çıkışın yılları 1447-1445 ve 1271-1269 arasında da kabul edilebilir.
- ⁸ Paul Lawrence, *Kutsal Kitap Tarihi Atlası* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2008), s. 36-37. William Sanford LaSor, David Allan Hubbard, Frederic Wm. Bush, *Eski Antlaşma’ya Genel Bakış* (İstanbul: Haberci, 2010), s. 89-91. *Holman Kutsal Kitap Rehberi*, ed. David S. Dockery (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2012) s. 138-139’daki metinde tarafsız olmaya denese de, s. 59’daki zaman çizelgesinde açıkça geç tarihi benimser. Bir tek *Açıklamalı Kutsal Kitap* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2010) net bir şekilde erken tarihi kabullenir (bkz. s. 80-81), ama bunu hiçbir destek sunmadan yapar.
- ⁹ Bkz. J.M. Diener, “Edwin Thiele İbrani Kralların Gizemli Tarihini Nasıl Çözdü?”, *e-manet*, Sayı 23 (Ocak-Mart 2011), s. 5-10.
- ¹⁰ Ziv ayı Miladi takvimde yaklaşık Mayıs ayına denk gelir; bkz. *Holman Kutsal Kitap Rehberi*, s. 54-55.
- ¹¹ Edwin R. Thiele, *The Mysterious Numbers of the Hebrew Kings* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1983), s. 75-76, 94-95.
- ¹² Bkz. Diener, “Edwin Thiele İbrani Kralların Gizemli Tarihini Nasıl Çözdü?”, s. 8-9’daki tablo.
- ¹³ Süleyman babası Davut ile eşzamanlı krallık etmişti (bkz. 1Kr. 1; 2:1-12). Yahuda krallarının (Süleyman dahil) hüküm süreleri Thiele’nin araştırmalarına göre tahta çıkma yılı kronolojisi kullanılarak hesaplanırdı. Halefin krallığının ilk yılı sefeinin ölümünden sonraki yıl olarak hesaplanırdı (bkz. Diener, “Edwin Thiele İbrani Kralların Gizemli Tarihini Nasıl Çözdü?”, s. 7-8). Davut 971’de hâlâ hayatta olduğundan dolayı, Süleyman’ın dördüncü yılı 966 olarak hesaplanır, 967 değil. Ancak dördüncü yılı 967 olarak geçerse, Mısır’dan Çıkış 1447 yılına denk gelir ve bu elimizdeki Mısır kronolojilerinin esnekliğinden dolayı hiçbir fark yaratmaz.
- ¹⁴ Lawrence, a.g.e., s. 37.
- ¹⁵ A.g.e.
- ¹⁶ “Sirius”, *Vikipedi* < <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sirius> > (18.02.2017 tarihinde erişilmiştir).
- ¹⁷ *Holman Kutsal Kitap Rehberi*, s. 139.
- ¹⁸ Lasor, Hubbard ve Bush, a.g.e., s. 91.
- ¹⁹ Eugene H. Merrill, *Kingdom of Priests* (Grand Rapids, Michigan: 1996), s. 67-68.
- ²⁰ Lasor, Hubbard ve Bush ayrıca İsrail’in Mısır’a geçişinin Hiksos döneminde (15., 16. ve 17. Hanedanlıklar ; İÖ 1674-1549) olması gerektiğini iddia ederler; bkz. a.g.e., s. 91. Ancak Eugene Merrill, bu argümanı Kutsal Kitap’ta bulunan kültürel ve toplumsal detayları kullanarak çürütüp (Merrill, a.g.e., s. 49-53), Yusuf’un 12. Hanedanlık’ın II. Amenemes (İÖ 1929-1895) döneminde Mısır’a sürüldüğünü iddia eder.
- ²¹ *Holman Kutsal Kitap Rehberi*, s. 139.

- ²² John J. Bimson, “Auszug und Landnahme – Mythos oder Realität?”, *Biblische Archäologie am Scheideweg? Für und Wider einer Neudatierung archäologischer Epochen im alttestamentlichen Palästina* (Holzgerlingen, Almanya: Hänssler, 2002), s.399.
- ²³ Merrill, a.g.e., s. 70; bkz. özellikle 35 no’lu dipnot.
- ²⁴ Merrill, a.g.e., s.71; 36 no’lu notunda Charles F. Aling, “The Biblical City of Rameses”, *Journal of the Evangelical Theological Society*, Sayı 25 (1982), s. 136-37’yi kaynak olarak gösterir.
- ²⁵ A.g.e.
- ²⁶ Elç. 7:23’te şöyle yazar: “Kırk yaşını doldurunca Musa'nın yüreğinde öz kardeşleri İsrailoğulları'nın durumunu yakından görme arzusu doğdu.”
- ²⁷ Merrill, a.g.e., s. 68. II. Ramses geleneksel kronolojiye göre İÖ 1304-1236 (68 yıl) arası hüküm sürmüştü.
- ²⁸ Merrill, a.g.e., s. 69.
- ²⁹ Bimson, a.g.e., s. 403.
- ³⁰ Bimson, a.g.e., s. 398-399.
- ³¹ Lawrence, a.g.e., s. 37.
- ³² A.g.e.
- ³³ David M. Rohl, “Chronologische Überlegungen zur frühen Dritten Zwischenzeit”, *Biblische Archäologie am Scheideweg? Für und Wider einer Neudatierung archäologischer Epochen im alttestamentlichen Palästina* (Holzgerlingen, Almanya: Hänssler, 2002), s. 32-33. David M. Rohl, “Über die Sothisdatierung als Argument zugunsten der konventionellen Chronologie”, *Biblische Archäologie am Scheideweg? Für und Wider einer Neudatierung archäologischer Epochen im alttestamentlichen Palästina* (Holzgerlingen, Almanya: Hänssler, 2002), s. 155-158.
- ³⁴ Lawrence, a.g.e., s. 37.
- ³⁵ Rohl, “Über die Sothisdatierung als Argument zugunsten der konventionellen Chronologie”, s. 157.
- ³⁶ Rohl, “Chronologische Überlegungen zur frühen Dritten Zwischenzeit”, s. 32-33.
- ³⁷ *Aegyptica*, Mısırlı tarihçi ve kâhin Manetho tarafından İÖ 3. yüzyılda derlendi. Firavun olarak bilinen Mısır krallarının listesini içeren ve bugün adlarını andığımız Mısır hanedanlarını tanımlayan bu yapıt günümüze parçalı halde ulaştı. Diğer yazarların yazılarındaki alıntılarını kullanarak büyük bir çoğunluğunu yeniden düzenlemek mümkündür (“Manetho”, Wikipedia < <http://en.wikipedia.org/wiki/Manetho> > [18.02.2017 tarihinde erişilmiştir]). Kronolojiyi doğrulayıp eksiklerini tamamlamak için II. Ramses zamanından kalma Turin Kral Listesi ve Mısır'daki tapınaklarda ve mezarlarda bulunan birçok yazı kullanılabilir. (Peter van der Veen ve Uwe Zerbst, “Das Problem: Die Archäologie Palästinas und die ägyptische Chronologie”, *Biblische Archäologie am Scheideweg? Für und Wider einer Neudatierung archäologischer Epochen im alttestamentlichen Palästina* [Holzgerlingen, Almanya: Hänssler, 2002], s. 15.)
- ³⁸ Merrill, a.g.e., s. 60.
- ³⁹ “Hatşepsut”, Wikipedi < <https://tr.wikipedia.org/wiki/Hat%C5%9Fepsut> > (18.02.2017 tarihinde erişildi).
- ⁴⁰ Merrill, a.g.e., s. 62.
- ⁴¹ Merrill, a.g.e., s. 63.
- ⁴² Van der Ween ve Zerbst, “Das Problem: Die Archäologie Palästinas und die ägyptische Chronologie”, s. 19.
- ⁴³ Bu görüşün savunucuları ve temel anlayışı için bkz. Diener, “Son Söz Kimde?”, a.g.e., s. 6.
- ⁴⁴ “Neferhotep I”, Wikipedia < https://en.wikipedia.org/wiki/Neferhotep_I > (19.02.2017 tarihinde erişildi).
- ⁴⁵ “Sobekhotep IV”, Wikipedia < https://en.wikipedia.org/wiki/Sobekhotep_IV > (19.02.2017 tarihinde erişildi).
- ⁴⁶ John Ashton ve David Downs, *Unwrapping the Pharaohs* (Green Forest, Arkansas: Master Books, 2007), s. 206. Ashton ve Downs’un kullandığı kronoloji D.A. Courville, *The Exodus Problem and Its Ramifications*, 2 Cilt (Loma Linda, California: 1971) yapıtında sunulan kronolojisine dayalıdır. Bu kronoloji de *Biblische Archäologie am Scheideweg? Für und Wider einer Neudatierung archäologischer Epochen im alttestamentlichen Palästina*, ed. Peter Van Der Ween ve Uwe Zerbst (Holzgerlingen, Almanya: Hänssler, 2002), s. 530-531’deki zaman çizelgesi tarafından desteklenmektedir.
- ⁴⁷ Bimson, a.g.e., s. 395.
- ⁴⁸ A.g.e., s. 408-411.
- ⁴⁹ A.g.e., s.405-406.
- ⁵⁰ A.g.e., s. 406’daki düzenleyicinin notu.
- ⁵¹ Alfred J. Hoerth, *Archaeology and the Old Testament* (Grand Rapids, Michigan, Baker Books, 1998), s. 21.

Üzgün (Sıkıntıda) Olanları Teselli Etmek

Neal Hampton

Y.M.

“İsa'nın ardından gitmeyi seçtiğim gün, hem en büyük mutluluğumun hem de en büyük acılarımın başlangıcıydı.” Farid'in ifadesi gerçekçiydi. İmanın bu paradoksuyla uzun zaman önce uzlaşmıştı. Farid için Mesih'in ardından gitmek, yaşamının birçok şekilde değişmesi anlamına geliyordu. Kurtuluş güvencesine sahipti, asla mümkün olabileceğini düşünmediğinden çok daha büyük ruhsal kaynaklara sahipti, anlamlı bir dua yaşamına ve Kurtarıcıları İsa'ya duydukları sevgide kaynaşıp bir araya gelen yeni bir arkadaş topluluğuna sahipti. Ama aynı zamanda birçok kayıp da deneyimlemişti.

Farid bana, şimdi yurttaşlarının onu nasıl bir hain, sözüne güvenilmez biri ve yüzkarası olarak gördüğünden bahsetti. Öyle korkunç şekillerde hakarete uğramış, tutuklanmış ve zulüm görmüştü ki hayal bile edemezdim. Yine de çektiği acılardan ve kayıplardan bir değer gibi bahsediyordu. Acı çekmenin “iyi” olduğunu söylemiyordu. Farid, çektiği acılarla başa çıkma yolunun ruhsal ve kişisel gelişimini etkilediğini keşfetmişti.

Bugünlerde Tanrı, Farid'i başkalarına yas tutma ve keder konularında destek olmasında çok iyi bir şekilde kullanmaktadır. Farid'in çektiği acılar sırasında Tanrı tarafından teselli edilmeyi deneyimlemesi, sıkıntı çekmiş olan başkalarına karşı güçlü bir şefkat duygusu beslemesini sağlamıştı. 2. Korintliler 1:3-4 bu gerçeğe işaret etmektedir:

Her türlü tesellinin kaynağı olan Tanrı'ya, merhametli Baba'ya, Rabbimiz İsa Mesih'in Tanrısı ve Babası'na övgüler olsun! Kendisinden aldığımız teselliyle her türlü sıkıntıda olanları teselli edebilmemiz için bizi bütün sıkıntılarımızda teselli ediyor.

“Acı çeken insanları teselli etmek bir onurdur” dedi Farid bana. İnsanları teselli ettiğimiz zaman, Mesih sıkıntı çekerken öğrencilerinden talep ettiği destekleme şekilde onlara hizmet etmiş oluyoruz. Matta 26:37-38'i anımsayalım: “Petrus ile Zebedi'nin iki oğlunu yanına aldı. Kederlenmeye, ağır bir sıkıntı duymaya başlamıştı. Onlara, 'Ölesiye kederliyim' dedi. 'Burada kalın, benimle birlikte uyanık durun.'” İsa dostlarından O'nu teselli etmelerini rica etti.

“Acı çeken insanları teselli etmek bir onurdur.”

Bu ayetlerden (İsa'nın çarmıha gerilmeden önce çektiği acı ve sıkıntıların anlatıldığı ayetlerden), kederlenmekle ilgili iki önemli gerçeği öğrenmekteyiz. İlk olarak, kederlenmenin kederden farklı olduğunu görüyoruz. Keder, acı çekmek ve kayba eşlik eden duygusal huzursuzluktur. Her insan bunu deneyimler. *Keder*, hissettiğimiz şeydir. *Kederlenmek*, bu hissi duyduğumuzda yaptığımız şeydir. Matta 26'da hem İsa hem de öğrencileri *kederi* deneyimledi, ama bu pasajda yalnızca İsa'nın *kederlendiğini* görürüz. Bununla bir şey yapmayı seçmiştir. İkinci olarak, başkalarının desteğinin önemli olduğunu fark ediyoruz. İsa, başkalarının yardımını arzular.

Başkalarının kederine en iyi nasıl yardımcı olabiliriz? En önemli strateji, size sezi, yönlendirilme ve söyleyeceğiniz sözleri veren öğretmeninize, Kutsal Ruh'a güvenmektir. İyileşme sürecine başarılı bir şekilde başlamak için Kutsal Ruh, içimizde, kederli kişinin içinde iş başında olmalıdır. Kutsal Ruh'a dayanmanın yanı sıra, atabileceğimiz bazı ek adımlar söz konusudur.

Kayıp Hakkında Konuşarak Kederini Hafifletmesine Yardımcı Olun

Acı çeken bir kişiye, kayıplarını ve bu kayıpların onları nasıl etkilediğiyle ilgili konuşmayı teklif edin. Çektikleri acılarla ilgili konuşan birini dinlemeye istekli olmak, sıklıkla kişiyi iyileşmeye doğru bir adım ileriye atmaya teşvik eder. Bir kayıp hakkında konuşmak, üzgün ve sıkıntılı kişiye kaybın kendisini nasıl etkilemiş olduğunu irdelemesi ve keşfetmesi için hayati bir fırsat sunmaktadır. Kaybın gerçekliğiyle yüzleşmeye başlar.

Yardımcının rolü, deneyimin detaylarını gitgide daha fazla gün yüzüne çıkaracak bir paylaşımı kolaylaştırmaktır. Olayları anlatma süreci, kederlenen kişi olan bitenin derinliğini anlamak ve en iyi nasıl ilerleyebileceğini öğrenmek için yollar ararken sayısız kere tekrar edilebilir. Bu tekrar süreci, kişinin olayı sırayla görebilmesini sağlamaya, böylece düşüncelerin, duyguların, fikirlerin ve hatta arzuların katmanlarının her birini soymasını sağlayan kilidi açmaya veya katmanlara ayırmaya yarar. Her defasında meseleye bakılır, sorular ya yanıtlanır ya da yanıtlama ihtiyacı azalır.

“Bir acının kaynağını kabul etmek ve bizi nasıl etkilediğini doğru bir şekilde fark etmeye zaman ayırdığımızda güçlü şeyler olur.”

Bir acının kaynağını kabul etmek ve bizi nasıl etkilediğini doğru bir şekilde fark etmeye zaman ayırdığımızda güçlü şeyler olur. İsmi koyar koymaz ona yaklaşabilir ve onunla başa çıkmaya başlayabiliriz. Bazı psikologlar bu etkiyi “kişinin kendine şefkat göstermesi” olarak adlandırmışlardır. Kendi başımıza bir şeyleri kabul ettiğimizde ve bizi etkileriyle ilgili sonrasında şefkat duygusu geliştirdiğimizde, Tanrı'dan

ve başkalarından daha iyi şefkat ve destek alabilir hale geliriz.

Süreç boyunca, yardım eden kişi çok az konuşması gerektiğini hatırlamalıdır. Yardım eden kişi için kederlenen kişiye yanıtlar sunma zamanı değildir, daha ziyade kederlenen kişi için kaybın ağırlığının, etkisinin farkındalığını yaratma zamanıdır. İyi bir yardımcı şunun gibi ucu açık sorular soracaktır: “Bununla ilgili ne hissettin?” “Nasıl başa çıkıyorsun?” veya “Senin için zor olan neydi?”

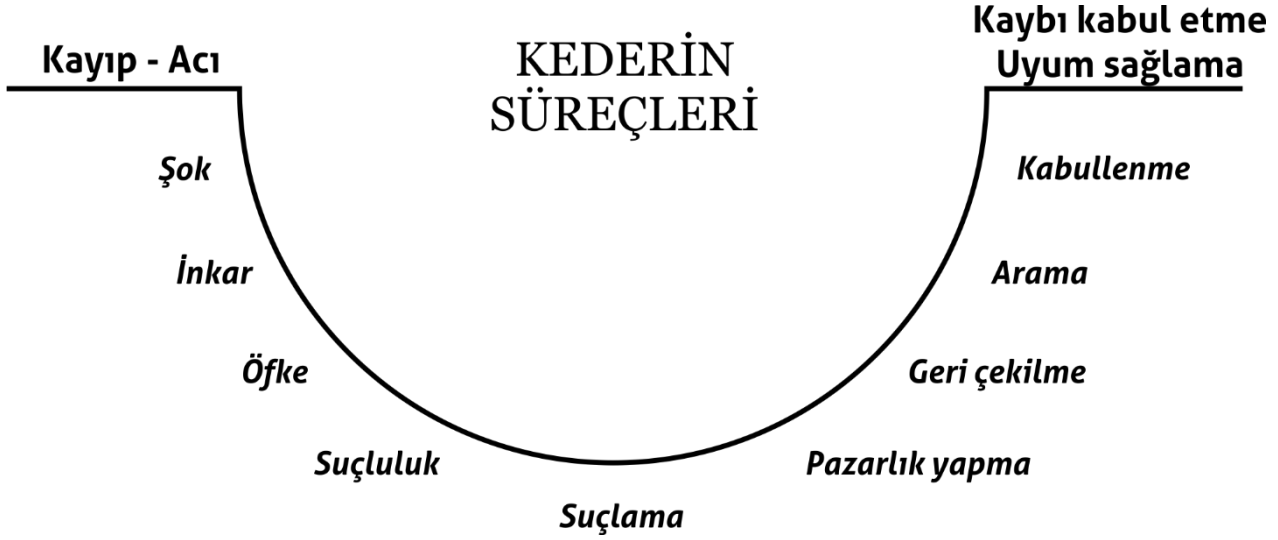
Bu süreçte anlatılan öykülerin yardım eden kişiye karmaşık gelmesi doğaldır. Kabul edilebilirdir. Kederlenmek, sistemli bir süreç değildir. Yardım eden kişinin kederlenen kişinin öyküsünün her boyutunu anlaması çok önemli değildir. Güçlü düşünme ve düşündürme süreci, yardım eden kişi tarafından değil kederli kişi tarafından başarılıdır. Kederi entelektüel bir şekilde anlamak anlatma sürecinde gerçekleşebilecek bir şeyken, en önemli sonuç değildir, kederin tüm etkisinin, ağırlığının farkına varmak asıl amaçtır.

Kederi ve Etkilerini Normalleştirin

Kederli bir kişinin, kederlenmenin normal ve deneyimledikleri şeyin tipik olduğunu duymaya ihtiyacı vardır. Normal ve tipik demek, 'iyi' veya 'kabul edilebilir' anlamına gelmek durumunda değildir. Hissettikleri ve düşündükleri şeyin kaybetmeye karşı yaygın bir karşılık olduğu anlamına

gelmektedir. Kederli kişi doğal olarak bunu yardım eden kişiden sıklıkla duyma ihtiyacında olacaktır.

Ayrıca insanların kayıp sürecinden geçerken karşılaştıkları tipik bir yol olduğunu da biliyoruz. Norman Wright'ın, *Recovering From Losses in Life*¹ adlı kitabında, insanların bir kaybın ardından geçtiği yaygın evreleri örneklendirir.

İnsanların kedere karşı verdiği tepkilerin normal evreler ve deneyimler olduğunu söyleyebiliriz, yine de bir kişinin kederlenme sürecinde taleplerde bulunamayız. Kederli bir kişinin her bir evreyi sırasıyla veya belli bir zaman çerçevesi içinde deneyimlemesi gerekmez. Bir insanın bazı evrelerden çabucak geçmesi ve sonrasında başka evrelerde oldukça uzun dönemler geçirmesi mümkündür.

Kişinin yaşadığı kayıptan sonra iyileşme süreci bazen bir takım nedenlerden ötürü aksar. Bu genellikle "çözülmemiş keder" olarak tanımlanır. Bunun birçok nedeni vardır. Aşağıda çözülmemiş kederin yaygın nedenlerinden birkaçı yer almaktadır:

- **Kederin Ruhsal Olmadığına İnanmak:** Bazı Hristiyanlar arasında kederlenmenin gerçek bir imanlıya yaraşmadığını söylemek yaygındır. "Diğer insanlar gibi kederlenmeyiz" diyen 1. Selanikliler 4:13 gibi ayetlere başvururlar. Ancak bu kelimeleri bağlamın bütünü içinde anlamak önemlidir. Esasında bu ayet, "umudu olmayanlar" gibi kederlenmediğimizi belirtir. Pavlus burada Selanik'teki kiliseye kederlenmemeleri gerektiğini söylemiyordu; onları kederlenmeye, ancak umutla kederlenmeye teşvik etmektedir.

Pavlus keder deneyimlemeden bunları yazmış biri değildir. Elçilerin İşleri 20:19'da Tanrı'ya hizmetinin "gözyaşları ve sıkıntılar" içerdiğini beyan etmiştir. Bu nedenle yardım eden kişi, Kutsal Kitap'taki diğer kederlenmiş önderler kadar (Yuhanna, Davut, İsa vb.) Pavlus'a da değinmelidir.

- **Kederin Etkisini Azımsamak:** Bir insan kederinin farkında olabilir ama çeşitli mantık yürütmelerle etkilerini azaltır ve hislerini azımsar. Bu kişi, kayıptan gerçekten etkilenmemiş olduğunu kanıtlamaya çalışmaktadır. Yardım eden kişi, kayıp yaşamış kişinin

kaybının ölçüsünü normalleştirdiğinde ona kaybın gerçekliğini kabul etmeyi teklif etmiş olur.

- **Kederlenme Sürecini Ertelemek:** Kederlenmek, genellikle duygusal olarak acı verici bir süreçtir. Kimi zaman insan kederin ifadesini ertelerse kederin uçup gidebileceğine inanabilir. Kesinlikle keder uçup gitmez. Keder içeriye yerleşir ve kederlenen kişi için pek de iyi olmayacak şekilde çeşitli yollarla dışa vurur. Yardım eden kişi, kederli kişinin deneyimlediği acıyı normalleştirdiğinde, destekleyici bir ilişki gelişir.

Yardım eden kişi hem kederin etkisini hem de süreci normalleştirerek, kederlenme sürecini sağlıklı bir şekilde benimsemekten alıkoyan engellerin üstesinden gelebilir. Matta 5:4, "Ne mutlu yaslı olanlara" der. Kederi ve etkilerini normalleştirmek, kederli kişiyi bereketli kılan avuntunun bir parçasıdır.

Devamlı Bir Destek Sunmak

Kederli bir arkadaşı teselli etmek, asla bir defaya mahsus değildir. Yaşanan kaybı izleyen günlerde kederli kişiyi teşvik etmek ve ona destek olmaya devam etmek önemlidir. Özellikle yardım eden kişi "keder öyküsünü" anlatan kişinin öyküyü anlatmasını kolaylaştırdıktan hemen sonrası için önemlidir.

İnsanın bir arkadaşıyla keder yükünü paylaştıktan sonra çaresiz veya bir şekilde ilişkilerinden şüpheli hissetmesi aslında normaldir. Hatta kayıplarıyla ilgili anlattıklarının yardım eden kişiyi nasıl etkilemiş olabileceği konusunda bile suçluluk hissedebilirler. Bu güvensizlik ve suçluluk duyguları, kederli kişinin yardım eden kişiden uzaklaşmasına bile neden olabilir. Yardım eden kişinin aktif bir şekilde kederli kişiye ulaşması ve bu kişiye her zaman yanında, teselli ve destek vermeye hazır ve istekli olduğuna dair yeniden güvence vermesi önemlidir.

Kederli kişi kaybını izleyen günlerde elbette başka destek kaynaklarından yararlanacaktır. Kederli kişiye iyileşme süreci için ruhsal, ilişkisel ve kişisel kaynaklarını keşfetmesine veya geliştirmesine yardım edin. Birlikte dua etmek, ağıt Mezmurları okumak ve ilahiler söylemek ruhsal kaynaklara çok önemli örneklerdir. Yardım eden kişi aile ve arkadaşlardan oluşan bir destek ağında hareket ederek yardımcı olabilir, ancak bunu güven duyularak paylaşılmış herhangi bir şeyi ifşa etmeden yapmak önemlidir. Onun kişisel sınırlarını açığa çıkarmak, güveni yok edebilir.

Kederli kişiye yardım etmek, onu kayırmak ve Rabbimiz'e hizmet etmek için onurlu ve zaman zaman cesaret isteyen bir yoldur. Eğer bir insan yaşadığı kayıpla ilgili kederini ifade edemiyorsa, keder çözümlenmemiş olarak kalabilir ve onları ve de başkalarını olumsuz yönde etkileyebilir. Tanrı, kaybetme öykülerini anlatmak için güvenli bir alan sağlayarak, onları hissettiklerinin normal olduğuna dair güvence vererek, kederin süreçlerini anlamalarını sağlayarak ve onları devamlı destek ve yardımcı kaynaklarla teşvik ederek onlara bu süreçte yardım etmemiz ve kederlerini çözüme ulaştırmamız için bizi kullanabilir.

Ne mutlu yaslı olanlara! Çünkü onlar teselli edilecekler. (Matta 5:4)

Sonnotlar

¹ H. Norman Wright, *Recovering from Losses in Life* (Ada, Michigan: Revell, 2006).